GUDRĀ AUGSME

Lauku Lapa

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra INFORMATĪVAIS IZDEVUMS Nr. 11 (188) 2020. g. novembris

ŠAJĀ NUMURĀ:

Žurnāla "Latvijas Lopkopis" oktobra numurā 2

Lauksaimniecības produkcijas tirdzniecība tirgū un ielu tirdzniecības vietā 2

Augsnes apstrāde. Vai esam gatavi pārmaiņām? 6

Paplašina valsts atbalsta saņēmēju loku lauksaimniecībā. 7

Augļu koku lapas rudenī 8

Laukaugiem kaitīgo organismu ierobežošana 9

Augu maiņas ietekme uz slimību un kaitēkļu attīstību 10

Laiks aizsargāt jaunaudzes no dzīvnieku postījumiem 12

Saimniecība pauguru apskāvienos. . . 13

Svarīgākie datumi, kurus lauku uzņēmējs nedrīkst aizmirst 2020. gada decembrī 14

Jaunietis modernizē vecāku saimniecību 15

AKTUALITĀTES

EIROPAS "ZAĻĀ" LAUKU STRATĒĢIJA – VIEDOKĻU KRUSTUGUNĪS

Tuvojoties gada beigām, kam teorētiski jāiezīmē jaunās ES Kopējās lauksaimniecības politkas (KLP) perioda sākums, aizvien aktīvāk ES iestādēs notiek jauno plānošanas dokumentu apspriešana.

Patlaban skaidrs, ka nākamgad lauksaimniecības atbalsta sistēmā izmaiņu nebūs –, dzīvosim pēc līdzšinējiem noteikumiem, bet ar jaunā KLP perioda 2021.–2027. gadam atvēlēto finansējumu. Lai reformas nebūtu jāatliek vēl par vienu gadu, jaunā KLP perioda reformas oktobrī apspriestas gan ES lauksaimniecības ministru padomē, gan Eiropas Parlamentā, kur iesniegti aptuveni 600 grozījumi trim lauksaimniecības un lauku attīstības regulām, kā arī pieņemta Parlamenta nostāja par ES lauksaimniecības politikas reformu pēc 2022. gada. EP sarunu grupa ir gatava sākt sarunas ar ES ministriem.

Kādi ir būtiskākie lēmumi? EP deputātu vairākuma nostāja ir tāda, ka 30% no tiešmaksājumiem jāsaista ar ekoshēmām, tātad – videi draudzīgu pasākumu īstenošanu, bet lauku attīstībā – 35% finansējuma ar videi draudzīgiem izdevumiem. EP atbalsta EK priekšlikumu par maksājumu samazināšanu lielākām saimniecībām un savukārt lielāku atbalstu mazajiem un jaunajiem lauksaimniekiem. EP uzskata, ka jāievieš atbalsta pasākumi, kuru mērķis ir palīdzēt lauksaimniekiem tikt galā ar dažādiem riskiem un iespējamām nākotnes krīzēm. Vienlaikus tiek pausts, ka jānosaka augstākas sankcijas, ja lauksaimnieki atkārtoti pārkāpj noteikumus, piemēram, tos, kas regulē vides saudzēšanu vai dzīvnieku labturību.

▶4. lpp.

NACIONĀLAIS ATTĪSTĪBAS PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS
Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai

Lauku tīkls

Lauku Lapa
Nr. 11 (188) 2020. g. novembris
Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra INFORMATĪVAIS IZDEVUMS

AKTUALITĀTES

ŽURNĀLA "LATVIJAS LOPKOPIS" OKTOBRA NUMURĀ

Jau ilgāku laiku ES politiķu runās dominē termins "Zaļais kurss", saskaņā ar kuru radītas divas stratēģijas ES lauksaimniecībai: "No lauka līdz galdam" un Bioloģiskās daudzveidības stratēģija.

Ko par šīm politikas nostādnēm saka bioloģiskie lauksaimnieki un nozares eksperti, diskusijā skaidrojām ar Latvijas Bioloģiskās lauksaimniecības asociācijas (LBLA) vadītāju Gustavu Norkārkli, kā arī LLKC ekspertēm – Ekonomikas nodaļas vadītāju Santu Pāvilu un Lopkopības nodaļas vadītāju Silviju Dreijeri.

Žurnāla oktobra numurā daudz prakstiski pielietojamas informācijas. Latvijas Lauksaimniecības universitātes veterinārmedicīnas doktore Ilga Šematoviča izanalizējusi Lauksaimniecības datu centra datus par mākslīgo apsēklošanu ganampulkos un norāda uz problēmāmām, kas būtu risināmas.

LLKC Lopkopības nodaļas konsultants-eksperts veterinārmedicīnā Dainis Arbidāns piedāvā iepazīties ar inovatīviem risinājumiem antibiotiku lietošanas ierobežošanā.

Gaļas liellopu audzētājiem būs lietderīgi iepazīties ar LLKC lopkopības konsultantes Lailas Plītas padomiem, kādai jābūt dzīvnieka kondīcijai pirms kaušanas un kā to sasniegt. Turpat arī LLKC ekonomikas konsultanta Raivja Andersona padomi, kā celt gaļas liellopu saimniecību efektivitāti.

Aitkopjiem būs lietderīgi Latvijas Aitu audzētāju asociācijas (LAAA) ekspertes Dinas Avotiņas padomi aitu gatavošanai ziemai. Turpat arī apraksts no oktobrī notikušā LAAA pieredzes apmaiņas brauciena Vidzemē – īsumā par to, kā saimnieko SIA "Ringla plus" Naukšēnu novadā, "Jēru klubā" jeb saimniecībā "Ķeiķi" netālu no Mazsalacas un saimniecībā "Ozoli" Vaidavā.

Šoreiz arī pieredzes stāsts par kazu saimniecību – Limbažu novada "Virbotnēm", kur saimnieko Modra Puisīte. Viņas ganāmpulks ir ap 100 dzīvnieku liels, un Modra nodarbojas arī ar kazu piena pārstrādi.

Cūkkopjiem piedāvājam LBLA pārstāvja Raivja Bahšteina rakstu par eksperimentiem cūkkopībā, kuros pierādījies, ka bioloģiski tās ir iespējams izaudzēt. Noderīgs raksts putnkopjiem – Latvijas Olu un putnu gaļas ražotāju asociācijas pārstāves Annas Ērlihas skaidrojums, kas nosaka krāsu olu čaumalām.

Savukārt žurnāliste Dace Millere raksta par pirmajiem secinājumiem LLKC demonstrējumā "Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes ķēvju salīdzinājums ģenētiskās efektivitātes uzlabošanai populācijā".

Kā ierasts, žurnālā nozares ziņas no Latvijas un ārzemēm, labas veselības uzturēšanas padomi, saimnieku aptauja, receptes un anekdotes.

Atgādinām, ka žurnālu "Latvijas Lopkopis" iespējams abonēt VAS "Latvijas Pasts" nodaļās visā Latvijā, abonēšanas indekss – 2044, pasūtīšanu iespējams veikt arī elektroniski "Latvijas Pasts" mājaslapas elektroniskās abonēšanas sadaļā: https://abone.lv/lv/latvijas_preses_izdevumi/zurnali/2044/2021_gads/

Žurnālu var iegādāties Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrā Ozolniekos. LL

Iveta Tomsone, LLKC Apgāda vadītāja

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

LAUKSAIMNIECĪBAS PRODUKCIJAS TIRDZNIECĪBA TIRGŪ UN IELU TIRDZNIECĪBAS VIETĀ

Darījumu apliecinošie dokumenti

Pārdodot lauksaimniecības produkciju tirgū un ielu tirdzniecības vietā un saņemot samaksu skaidrā naudā vai ar banku norēķinu kartēm, var **nelietot kases aparātu**:

- ar pievienotās vērtības nodokli neapliekama persona;[1)]
- ar pievienotās vērtības nodokli apliekama persona, tirgojot pašu iegūtu vai ražotu produkciju.[2)]

Minētajos gadījumos pēc pircēja pieprasījuma noformē Valsts ieņēmumu dienestā (VID) reģistrētu kvīti. Tātad tirgotājiem, kas ir reģistrēti VID pievienotās vērtības nodokļa maksātāju reģistrā un tirgojas ar iepirktu lauksaimniecības produkciju, darījumi ir obligāti jāreģistrē kases aparātā un pircējam ir obligāti jāizsniedz kases čeks.

1. piemērs. Tirgus dalībnieks (neatkarīgi – ir vai nav reģistrēts VID pievienotās vērtības nodokļa maksātāju reģistrā) tirgus teritorijā ir reģistrējis pastāvīgo darbības vietu (struktūrvienību) un tirgojas ar iepirktu un/vai pašu iegūtu vai ražotu lauksaimniecības produkciju. Šajā gadījumā darījumu reģistrācijai ir obligāti lietojami kases aparāti un izsniedzami kases čeki, jo tirgus teritorijā reģistrētajās nodokļu maksātāju struktūrvienībās minētie atbrīvojumi no kases aparātu lietošanas nav piemērojami.

Fiziskai personai, kurai nav jāreģistrē sava saimnieciskā darbība (fiziskā persona, kuras ienākumi, tirgojot lauksaimniecības produkciju no savas piemājas saimniecības vai savvaļas veltes, nepārsniedz 3000 eiro gadā), nav jālieto kases aparāts, nav arī pienākuma pircējiem izsniegt VID reģistrētās kvītis.[3)]

2. piemērs. Tirgotājs, kurš var nelietot kases aparātu, tomēr negrib piemērot šo atbrīvojumu un ir izvēlējies lietot kases aparātu. Šajā gadījumā katrs darījums ir obligāti jāreģistrē kases aparātā un pircējam ir obligāti jāizsniedz kases čeks.

▶ 3. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

◀ 2. lpp.

Lai noteiktu preču izcelsmi un piederību, nogādājot pārdošanai paredzēto preci tirdzniecības vietā, noformē preču piegādes dokumentu.[4)]

VID prasības pārbaudes laikā

Veicot pārbaudi tirgū vai ielu tirdzniecības vietā, VID:

1. **identificē tirdzniecības dalībnieku** saskaņā ar tirdzniecības vietā izvietoto informāciju un pārbauda dokumentus vai to kopijas atbilstoši saimniecisko darbību reglamentējošo normatīvo aktu prasībām.

Tirdzniecības vietā patērētājiem redzamā vietā ir jānodrošina šāda skaidri salasāma informācija:

• *ja tirdzniecības dalībnieks ir komersants, – uzņēmuma nosaukums (firma), nodokļu maksātāja reģistrācijas numurs un tās personas vārds un uzvārds, kura ir atbildīga par tirdzniecību attiecīgajā tirdzniecības vietā;*

• *ja tirdzniecības dalībnieks ir fiziskā persona (izņemot fizisko personu, kurai atbilstoši nodokļu jomu reglamentējošiem normatīvajiem aktiem nav jāreģistrē saimnieciskā darbība), – vārds un uzvārds.*[5)]

2. **var veikt kontrolpirkumu** un pārliecināties, kādu darījumu apliecinošu dokumentu lauksaimniecības produkcijas ražotājs izsniedz (kases aparāta čeku vai VID reģistrētu kvīti pēc pieprasījuma);

3. **lūdz paskaidrot**, kādā veidā tiek veikta ienākumu uzskaite, lai noteiktu, kad minētie ienākumi sasniedz 3000 eiro gadā, un uzrādīt ienākumu uzskaites reģistru;

4. **noskaidro**, vai fiziskā persona, kura nodarbojas ar lauksaimnieciskās ražošanas produkcijas realizāciju, bet nav reģistrējusies VID kā saimnieciskās darbības veicēja, īpašumā vai nomā ir zeme un viņas piemājas saimniecībā vai personīgajā palīgsaimniecībā tiek audzēti pārdošanā esošie lauksaimniecības produkti. Ja nepieciešams, veic saimniecības apsekošanu. Konstatējot, ka fiziskā persona realizē lauksaimniecības produktus, kas nav ražoti tās saimniecībā, vai likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" noteiktās saimnieciskās darbības veikšanas pazīmes [6)] (piemēram, veikti trīs un vairāk darījumu taksācijas periodā vai pieci un vairāk darījumu trijos taksācijas periodos), fizisko personu aicina reģistrēties VID;

5. **pārbauda**, vai preču realizācijas vietā lauksaimniecības produkcijas ražotājam, kas ir reģistrējis saimniecisko darbību (juridiskajai personai, zemnieka vai zvejnieka saimniecībai, individuālajam komersantam) un tirgo pašražoto produkciju, ir:

• preču piegādes vai pārvadājumu dokuments, kas apliecina preču izcelsmi un piederību preču saņemšanas un izsniegšanas vietā;

• preču piegādes dokumentu un pārvadājumu dokumentu reģistrs vai cits reģistrs;[7)]

• pārliecinās, vai preces tirgo pats lauksaimniecības preču ražotājs. Ja preces tirgo cita persona, veic pārbaudi tās darba devējam.

Pievienotās vērtības nodoklis

Lauksaimniecības produkcijas ražotājam, reģistrētam pievienotās vērtības nodokļa (PVN) maksātājam, kurš vēlas tirgot savu saražoto vai pārstrādāto produkciju tirgū vai ielu tirdzniecības vietā, PVN ir jāpiemēro katrai tirgotajai precei. Savukārt lauksaimniecības produkcijas ražotājam, kurš nav reģistrēts kā PVN maksātājs, jāievēro Pievienotās vērtības nodokļa likumā noteiktie nosacījumi attiecībā uz pienākumu reģistrēties VID pievienotās vērtības nodokļa maksātāju reģistrā. Iekšzemes reģistrētam nodokļa maksātājam, kurš veic ar PVN apliekamus darījumus, t. sk. pašu ražotas vai pārstrādātas produkcijas pārdošanu, ir pienākums reģistrēties VID pievienotās vērtības nodokļa maksātāju reģistrā, ja tā veikto ar nodokli apliekamo darījumu kopējā vērtība iepriekšējo 12 mēnešu laikā ir pārsniegusi 40 000 eiro.[8)]

Šis nosacījums jāievēro neatkarīgi no izvēlētās komercdarbības formas, proti, zemnieka vai piemājas saimniecība, saimnieciskās darbības veicējs vai sabiedrība ar ierobežotu atbildību.

Ienākuma nodokļi

Ja lauksaimnieciskās ražošanas produkcijas realizētājs gūst ienākumu no piemājas saimniecības vai personīgās palīgsaimniecības lauksaimnieciskās ražošanas, kas nepārsniedz 3000 eiro gadā, viņam ir tiesības nereģistrēties VID kā saimnieciskās darbības veicējam. Savukārt, ja gūtais ienākums pārsniedz 3000 eiro gadā, ir jāreģistrējas VID kā saimnieciskās darbības veicējam. Lai noteiktu, kad ienākumi no piemājas saimniecības vai personīgās palīgsaimniecības lauksaimnieciskās ražošanas sasniedz 3000 eiro gadā, ir jāveic ienākumu uzskaite brīvi izraudzītā formā, summējot gūtos ienākumus.[9)]

3. piemērs. Pensionāre ielu tirdzniecības vietā, tirgojot no personīgās palīgsaimniecības iegūtus zaļumus, meža ogas un sēnes, saņēma gada laikā 3095 eiro. Par tirdzniecības vietas nomu viņa samaksāja gada laikā 350 eiro. Tā kā ienākums ir 2745 eiro (3095 - 350), pensionārei ir tiesības nereģistrēties VID kā saimnieciskās darbības veicējai.

Par fiziskās personas saimniecisko darbību ir uzskatāma jebkura darbība, kas vērsta uz preču ražošanu, darbu izpildi, tirdzniecību un pakalpojumu sniegšanu par atlīdzību. Saimnieciskā darbība ietver arī fiziskās personas īpašumā esoša individuālā uzņēmuma (arī zemnieka un zvejnieka saimniecības) darbību.[10)]

Ja realizē iepirkto lauksaimnieciskās ražošanas produkciju, ir jāreģistrējas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā atbilstoši izvēlētajam juridiskajam statusam, kā arī jākārto grāmatvedības uzskaite, lai noteiktu ar nodokļiem apliekamo ienākumu. LL

Sagatavoja VID Nodokļu pārvalde un Nodokļu nomaksas veicināšanas pārvalde

---

1) Ministru kabineta (MK) 2014. g. 11. februāra noteikumu Nr. 96 "Nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektronisko ierīču un iekārtu lietošanas kārtība" 82.1.4. apakšpunkts.

2) MK 2014. g. 11. februāra noteikumu Nr. 96 "Nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektronisko ierīču un iekārtu lietošanas kārtība" 82.1.5. apakšpunkts.

3) MK 2014. g.11. februāra noteikumu Nr. 96 "Nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektronisko ierīču un iekārtu lietošanas kārtība" 8. punkts.

4) MK 2003. g. 21. oktobra noteikumu Nr. 585 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju" 35.11. punkts.

5) MK 2010. g. 12. maija noteikumu Nr. 440 "Noteikumi par tirdzniecības veidiem, kas saskaņojami ar pašvaldību, un tirdzniecības organizēšanas kārtību" 5. punkts.

6) Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 11. panta 1.3. daļa.

7) MK 2003. g. 21. oktobra noteikumu Nr. 585 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju" 47.1. punkts.

8) Pievienotās vērtības nodokļa likuma 59. panta pirmā daļa.

9) Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 9. panta pirmās daļas 1. punkts un 11. panta 13. daļa.

10) Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 11. panta 1.1. daļa.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

Lauku Lapa
Nr. 11 (188) 2020. g. novembris
Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra INFORMATĪVAIS IZDEVUMS

Silvija Dreijere

Gustavs Norkārklis

Santa Pāvila

◀ 1. lpp.

Nozares eksperti – pārtikas ir par daudz

Ko par ES politikas nostādnēm saka bioloģiskie lauksaimnieki un nozares eksperti, diskusijā skaidrojām ar Latvijas Bioloģiskās lauksaimniecības asociācijas vadītāju GUSTAVU NORKĀRKLI un LLKC ekspertēm – Ekonomikas nodaļas vadītāju SANTU PĀVILU un Lopkopības nodaļas vadītāju SILVIJU DREIJERI.

– Sabiedrības pieprasījums pēc dabīgiem un vērtīgiem produktiem pieaug. Tātad mikrolīmenī izmaiņas notiek, ņemot vērā arī EK izvirzīto Zaļo kursu un no tā izrietošajām stratēģiju "No lauka līdz galdam" un Bioloģiskās daudzveidības stratēģiju. Vai Eiropas lielie mērķi ir sasniedzami, ņemot vērā, cik ļoti komerciāla kļuvusi lauksaimniecība, dzenoties pēc efektivitātes un konkurētspējas?

Gustavs Norkārklis: – Eiropa ir radījusi stratēģijas, kas domātas, lai mainītu pārtikas ražošanu. Tās ir mazāk attiecināmas uz lauksaimniecību. Nesen klausījos Eiropas Komisijas viceprezidenta Fransa Timmermana (atbildīgais par Eiropas Zaļo kursu – aut.) uzrunu Eiropas Parlamentā, un viņš lika saprast, ka lauksaimniecībai ir fundamentāli jāmainās. Mēs esam ieskrējušies patēriņa un konkurētspējas ritenī – vairāk ražot, darīt to efektīvāk, konkurētspējīgāk, aizmirstot par kvalitatīvu, patērētājiem drošu, veselīgu un ilgtspējīgu pārtiku. Arī sarunā ar ES lauksaimniecības komisāru Janušu Vojcehovski bijām vienisprātis, ka mēs bezjēdzīgi vadājam pārtiku pa visu pasauli, līdz tā nonāk pie patērētāja. EK jaunās stratēģijas nosaukumu "No lauka līdz galdam" tagad varētu nodēvēt – no lauka apkārt zemeslodei līdz galdam. Tāds ir pašreizējais princips. Sistēmai ir jāmainās fundamentāli.

Mēs pievēršam pārāk maz uzmanības daudzām svarīgām lietām. Ja nebūs apputeksnētāju, nebūs lauksaimniecības, mainīsies klimats, mums būs aizvien grūtāk saražot pārtiku. Jo uz vēlāku laiku atliksim izmaiņas, jo dārgāk mums tās izmaksās. Vai tas ir izdarāms? Tagad vēl to varam, bet, ja neko nemainīsim, vēlāk to darīt būs ļoti dārgi, gandrīz nereāli.

Santa Pāvila: – Mans viedoklis nav populārs. Skaidrs, ka mēs pārāk daudz patērējam. Ja 40% pārtikas nonāk atkritumos, tad kaut kas nav pareizi. Drīzāk jādomā, kādēļ un kuros posmos veidojas šie atkritumi un kā rīkoties, lai tos mazinātu. Tas nozīmē, ka nemaz nevajag tik daudz ražot. Iespējams, bioloģiskā ražošana ir viens no virzieniem, kā samazināt pārtikas ražošanu. Cilvēka daba to negrib pieņemt, neesmu pārāk optmistiska.

Gustavs: – Politiķiem Eiropā ir grūti tieši un atklāti pateikt, ka mēs ražojam par daudz. Tas būtu pārāk skarbi. Tā vietā tiek izvirzīti mērķi mazināt pesticīdu, lauksaimniecības ķīmikāliju lietošanu, vairāk ražot bioloģiski. Iepriekšējais ES lauksaimniecības komisārs Fils Hogans nevis domāja par lauksaimniecību, bet braukāja pa pasauli tirdzniecības misijās, meklēdams, kur novirzīt pār mēru saražoto pārtikas daudzumu. EK jaunās stratēģijas dod mājienu, ka jāmaina veids, kā lauksaimnieki strādā.

Santa: – Vēl viens mans nepopulārais viedoklis – pārtikai vajadzētu būt dārgākai, tad, iespējams, cilvēki pret to attiektos kaut cik saprātīgi. Tas sakāms arī par pārējām precēm: apģērbu, elektroniku un citām. Mums visa ir par daudz.

Silvija Dreijere: – Vai mums izdosies īstenot EK noteiktos mērķus? Mēdz teikt, ka visu var izdarīt par naudu. Ko nevar par naudu, to var izdarīt par lielu naudu. Jāsaprot, ka tās lielās naudas ES nav. Ja attiecīgi samaksās, zemnieks var arī govis neslaukt. Ja mēs gribam kaut ko jēdzīgu sasniegt, tad jādomā, kā mainīt cilvēku attieksmi un domāšanu.

Gustavs: – Runājot par naudu –, lauksaimniecība ES kopējā budžetā ir viens no lielākajiem izdevumu posteņiem. Finansēšanas modeļi ir mainījušies –, sākotnēji KLP maksāja par saražotajām tonnām, bet radās problēma, jo saražoja tik daudz, ka produktus nebija, kur likt. Sākās protesti, ka produktu par daudz un cenas krīt, tāpēc nepieciešams maksāt kompensācijas. Šī iemesla dēļ, ES nomainīja subsīdiju sistēmu no maksājumiem par tonnām uz maksājumiem par hektāru. Esam nonākuši nākamajā galējībā –, vajag vairāk hektāru, lai vairāk saņemtu, un attiecīgi vairāk tiek saražots. Tādēļ atkal tiek mainīta KLP, jo sabiedrība vairs nav ar mieru maksāt nedz par to, ka saražo tonnas, nedz par to, ka intensīvi apsaimnieko aizvien vairāk hektāru.

Silvija: – Ar naudu vien šo problēmu atrisināt nevarēs, no viena grāvja atkal iebrauksim otrā. Jāpanāk kopīga sabiedrības izpratne, tās līdzdalība būtiskos pārtikas apgādes jautājumos. Sabiedrībai jāsaprot, ka kvalitatīva pārtika maksā naudu.

Gustavs: – Sabiedrība jau ir samaksājusi. Pēdējos gados Latvija no KLP budžeta saņēmusi vairāk nekā 3 miljardus eiro. Rezultātā mēs saražojam četras reizes vairāk graudu nekā patērējam, un vismaz divas reizes vairāk piena. Sabiedrība par šo naudu pretī saņēmusi dažādas kvalitātes pārtiku, kas ne vienmēr ir veselīga un uzturvērtībām bagāta.

▶ 5. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

◀ 4. lpp.

Santa: – Balstoties uz aprēķiniem, ko veidojam bruto segumiem un citiem mērķiem, esam secinājuši, ka mēs patērējam pārāk daudz gaļas. Cilvēkam optimālā gaļas norma ir 70 grami dienā. Veģetārisms mani neinteresē, bet gaļu mēs patērējam par daudz. Lai saražotu 100 kg gaļas, jāpatērē vesels lērums graudu, spēkbarības, sojas. Ja mēs daļu no gaļas aizstātu ar augu valsts produktiem, ievērojami samazinātos platības, kuras vajag apstrādāt, lai pabarotu cilvēkus. Gaļai būtu jābūt dārgākai.

– LLKC Ekonomikas nodaļas veiktajos aprēķinos redzams, ka bioloģiskā lauksaimniecība, lai arī ir mazāk rentabla, videi, tajā skaitā sociālekonomiskajai videi, ir izteikti draudzīga. Bioloģiski saimnieko vidējas, mazas saimniecības. Tām ir daudznozaru saimniekošana, tās spēj apgādāt gan sevi, gan lokālo tirgu. *Covid-19* apstākļi daudzviet pasaulē pierādīja, ka šādas saimniecības, jo īpaši, ja spēj savā starpā sadarboties, ir dzīvotspējīgākas par globāliem uzņēmumiem, kas nespēj elastīgi piemēroties straujām tirgus pārmaiņām. Vai mēs, Latvijā, esam šo mācību ņēmuši vērā?

Gustavs: – Kad sākās *Covid-19* krīze, pirmais mēnesis arī bioloģiskajiem lauksaimniekiem bija mulsinošs, šķita, ka viss apstājies, būs grūti. Taču pamazām tirgus atdzīvojās, un tieši tiem, kuri strādā lokālajam tirgum, būtiski pieauga apgrozījums –, viņu darbs tika novērtēts. Šādās krīzēs, kad robežas ceļošanai tiek faktiski slēgtas, ieguvējas ir mazās saimniecības. Problēmas rodas lielām saimniecībām, kam ir kredītsaistības un kas nodarbojas ar viena veida produkcijas ražošanu. Tām nav citas izejas, kā lūgt atbalstu. Mazajām, kam nav kredītu, arī krīzes apstākļos ir vieglāk.

Krīzes apstākļos tomēr vajadzēja nopietnāk izvērtēt prioritātes, uz kurām balstās Latvijas drošība. Šādu vērtējumu vēl neesmu redzējis, iespējams, ka tāds būs. Eiropā šajos apstākļos pieprasījums pēc bioloģiskās pārtikas pieaug, cilvēkiem ir vairāk laika pievērsties savai veselībai un domāt par to, ko ēd.

Silvija: – Dažādās starptautiskās sanāksmēs tiek atzīmēts, ka patērētājiem aizvien būtiskāks kļūst pārtikas drošības un izsekojamības jautājums. Tas nozīmē, ka pārtikai jabūt ražotai pēc iespējas tuvāk patērētājam. Domājot filozofiski, mēs, Latvijā, neesam nekādi globālie ražotāji. Pat ES nevaram pārsteigt ar saražoto daudzumu, kur nu vēl pasauli. Bet varam pārsteigt ar kvalitāti un īpašiem produktiem. Jautājums – vai mums vajag pārsteigt pasauli? Vēlos teikt, ka daudz svarīgāk ir pašiem ēst savu kvalitatīvo pārtiku, nodrošināt to saviem bērniem, mazbērniem un radiniekiem. Sāksim ar to, ka mums pašiem sev, Latvijas iedzīvotājiem, jānodrošina pats labākais. Iespējams, ka dažkārt mums nostrādā vēsturiski izveidojusies kalpu domāšana, visu to labāko atdot ciemiņiem, citiem, bet lai pašiem tiek tas, kas paliek pāri. Mums pašiem sev vajag to viskvalitatīvāko! Un te ir stāsts par bioloģisko pārtiku.

Gustavs: – Mums gan tiek teikts, ka ar pārtiku Latvijā viss ir kārtībā. Te esot ļoti kvalitatīva pārtika. Pieņemsim, ka uz kādu laiku aizver ciet robežas un Latvijā nekādas pārtikas izejvielas nevar ievest. Mums būtu milzīgas problēmas. Nu cik ilgi mēs ēstu savus kviešus, rapšus, griķus?

Silvija: – Mums nebūtu ne kviešu, ne rapšu, jo tie jau no Latvijas būtu izvesti. Paliktu vien klijas. Un piena vannās varētu peldēt.

Jāpanāk kopīga sabiedrības izpratne, tās līdzdalība pārtikas apgādes jautājumos

Gustavs: – Ja soju neievedīs, nebūs, ar ko govis barot.

Silvija: – Soju mēs tomēr tik daudz nelietojam, ir arī rapšu rauši. Atgriežoties pie jautājuma par gaļu, ES, tajā skaitā Nīderlandē, aizvien skaļāk tiek diskutēts, vai tiešām vajadzīgas gaļas govis tādos daudzumos, kas rada emisijas. Tā vietā varbūt izdevīgāk turēt govis, kas dod pietiekami daudz piena un kuru bullēniem, pareizi nobarojot, gaļas kvalitāte ir praktiski tāda pati kā gaļas šķirnes dzīvniekiem. Par to runā arī pasaules līmenī –, kā ar mazākiem resursiem saražot vairāk. Piekrītu Santai, ka gaļu nevajag tik daudz ēst. Ja ēdam, tad patiešām kvalitatīvu gaļu, bet tagad tā nenotiek. Svarīgi, lai mūsu cilvēki ēstu mūsu pašu audzētu gaļu nevis importētu burgergaļu.

– ZM piedāvā lauksaimniekiem īstenot virkni tā saukto "zaļo" pasākumu, kas saistīti ar platībmaksājumu atbalstu. Tātad, lai saņemtu solītos provizoriskos 200 eiro/ha, ZM piedāvā 6 ekoshēmas maksājumus: ieviest zaļo platību kopumu, izmantot tiešo sēju, precīzās tehnoloģijas, lopkopības saimniecībās saglabāt ilggadīgos zālājus, ieviest 4 m platas zaļās joslas. Kā vērtējami šādi priekšlikumi? Vai tas vedinās uz zaļāku saimniekošanu?

Gustavs: – Šis bija pirmais ZM piedāvājums. Ceru, ka nākamais jau būs diskutējamāks. Pašreizējais piedāvājums izveidots tāds, lai kaut kā pielāgotos ES prasībām, bet lauksaimniekiem savā darbībā neko nevajadzētu mainīt.

Santa: – Arī man izskatās, ka piedāvātie pasākumi ir diezgan formāli un nedos labu ietekmi uz vidi.

Silvija: – Pielāgoties, lai varētu saņemt maksājumus, nebūs tik sarežģīti. Uztraukties vajadzētu bioloģiskajām saimniecībām, kam tiek radīti sliktāki apstākļi saimniekošanai. Tur nav motivējošu elementu. Provizoriskās likmes ir ļoti mazas. Vienlaikus piedāvājums emisiju mazinošajiem pasākumiem ir daudz interesantāks. Turklāt tas prasību kopums, kas jāizpilda, ir vienkāršs. Katrā ziņā – nesalīdzināms ar prasībām bioloģiskajām saimniecībām.

– Vai ir korekti aprēķini, tieši cik dārgāka par konvencionālo ir biosaimniekošana?

Santa: – Aprēķinus esam veikuši. Protams, ka bioloģiskā saimniekošana ir dārgāka, jo ir mazāki ieņēmumi. Precīzāk – ražošanas izmaksas nav daudz lielākas, bet zemākas ražības dēļ ir mazāki ieņēmumi. Līdz ar to arī peļņa ir mazāka. Runājot par izmaksām, tās ir zemākas augkopības saimniecībās, jo tās var būtiski ietaupīt uz minerālmēslu rēķina, ko tās nelieto. Lopkopībā situācija ir atšķirīga.

Vērtējot ekonomiskās analīzes datus, secinājām, ka cena, ko par preci saņēma augkopības samniecības, bija augstāka tām, kas darbojās kooperatīvā. Samaksa par graudiem bija pat par 80–100 eiro augstāka nekā konvencionālajiem. Augkopībā kooperācija darbojas, piensaimniecībā – tomēr īsti ne. LL

Iveta Tomsone,
autores un Matīsa Markovska foto

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

Lauku Lapa
Nr. 11 (188) 2020. g. novembris
Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra INFORMATĪVAIS IZDEVUMS

KOMENTĀRS

AUGSNES APSTRĀDE. VAI ESAM GATAVI PĀRMAIŅĀM?

Mēs dzīvojam attīstības laikmetā, kad katra diena nes ko jaunu. Attīstība notiek, lai padarītu dzīvi mierīgāku, ērtāku un baudāmāku. Vai kāds no mums, liekot roku uz sirds, var atbildēt, ka mūsu dzīves tiešām tādas ir kļuvušas? Gluži otrādi – temps tikai pieaug un, paši nemanot, esam kļuvuši stresaināki. Līdz ar to ir pazudis dabā tik labi novērojamais ritums.

Tagad, rudenī, tas izpaužas īpaši krāšņi. Dabas skrējiens bremzējas, viss pamazām gatavojas ziemai – ūpe plūst rāmi, koki krāsojas, putni aizlido, viss norimst... Vienīgi mēs turpinām skriet. Vai esam par to domājuši, vai vēlamies ko mainīt? Tieši par to šis komentārs. Bez norādēm, bez ieteikumiem, bez morāles, vienkārši pārdomām.

Foto: Jānis Kažotnieks

Ziemāju lauks saimniecībā "Jaunozoli", kas sēts "Strip Till" tehnoloģijā

Atkal jau: art vai neart?

Aršana esot augsnes apstrādes pamatelements. To cilvēki atklāja aptuveni pirms 4000 gadiem. Aršana ir faktiski visur, tikai ne dabā.

Mēs aram, lai cīnītos ar nezālēm, kaitēkļiem un slimībām, uz gadu aprokot to visu aptuveni 20 cm dziļumā. Kaut kas tur nomirst, kaut kas paliek dzīvs, bet līdz ar kaut kā aprakšanu mēs arī kaut ko izrokam no augsnes ārā. Kaut ko, kas tur gadu mierīgi gulējis, bet tagad, nonākot saskarē ar gaismu un gaisu, atkal attīstās un aug. Tā mēs tur visu rotējam gadu no gada, katrā hektārā par pusmetru pārvietojot un apvēršot 2000 kubikmetrus augsnes. Tie ir aptuveni 200 piekrauti kravas automobiļi. Tos, savietojot citu aiz cita, izveidosies aptuveni kilometru gara rinda. Kilometrs no katra hektāra...

Mēs aram, lai irdinātu augsni. Labi, bet svaigā arumā sēt tāpat nav vēlams. Arums ir jāsasēdina, tajā jāizveido sēklas gultne, jāiesēj sēkla, ap to esošā augsne jāsablīvē, lai sēkla tiktu pie mitruma, un pēc tam sējums vēl jāpieblīvē, lai mitrums neiztvaiko. Cik operācijās šo uzirdināto augsni mēs pēc tam atkal sablīvējam? Cik par to visu ir priecīgi tie, kas dzīvo augsnē, ja mēs faktiski iznīcinām viņu mājas? Zinot, ka aršana vien maksā aptuveni 50 eiro par hektāru, rodas jautājums: vai mums to vajag, ja daba to izdara bez maksas? Reiz jautāju vienam somu tiešās sējas pionierim, kāpēc viņš vairs near. Atbilde bija ļoti skaidra: kad iestājāmies ES, produkcija kļuva lētāka, bet resursi dārgāki, vajadzēja to visu kaut kā optimizēt, lai savilktu kopā galus.

Mēs aram, lai ieartu salmus. Bet kādam nolūkam? Lai tīrums būtu skaisti "melns" un salmi netraucētu tā tālākai apstrādei? Lielākoties 20 cm dziļumā ieartie salmi, tur tā arī nesatrūdējuši, paliek līdz nākamajai aršanai. Kāpēc? Tāpēc, ka tur apakšā nav ne skābekļa, ne arī salmus sadalošie kukaiņi, tārpi un mikroorganismi. Varbūt tomēr izvēlēties cita veida sējmašīnu, bet ar salmiem pabarot augsnē esošās dzīvības formas, kas no šiem salmiem burtiski ražo tīru melnzemi? Daba nemīl tukšumu, ja augsnē nav mums derīgo dzīvības formu, kuras ar augsnes apstrādi, pašiem nezinot, bet mērķtiecīgi iznīcinām, vairojas slimību izraisītāji. Un otrādi –, ja augsne ir dzīva, tur esošā bioloģija gandrīz pilnībā "noēd" augsnes virskārtā esošos salmus jau līdz ziemas atnākšanai. Cik no mums ir smaržojuši augsni? Kā smaržo tā, kas ir komposta kaudzē, un kā tā, kuru katru gadu aram? Tur ir tik milzīga atšķirība. Tāpēc, ka viena ir dzīva, bet otra nē.

UZZIŅA

- "StripTill" sēšanas tehnoloģija ir tiešās sējas paveids, kur sēkla tiek iesēta aptuveni 15 mm platā uzirdinātā vadziņā. Irdināšanas dziļumu iespējams regulēt atkarībā no sējamās kultūras – kviešiem līdz 8 cm, rapsim līdz 25. Katras sēklas vadziņas irdināšana notiek ar speciālas konstrukcijas plakanu nazi, kas nedaudz izcilā augsni potenciālajā sakņu zonā, tādā veidā nodrošinot optimālākus augšanas apstākļus. Lai uz irdinātājnažiem neķertos salmi, sējmašīnas konstrukcijā pirms katra naža novietots diska nazis, kas salmus pārgriež, tādējādi arī atvieglojot irdinātājnaža darbību.

Citi "dzelži"?

Mums ir arkli, diski, dziļirdinātāji, kultivatori, ecēšas, veltņi, sējmašīnas. Ir dažādas šo mašīnu kombinācijas. Un neskaitāmi ražotāji. Mums ir fantastiskas izvēles iespējas. Ir tikai viens jautājums: cik pamatota ir mūsu izvēle? Ar ko pamatota? Vai mēs analizējam, vērtējam, mācāmies no visiem pieejamiem resursiem, vai rēķinām līdzi? Cik izmaksā, piemēram, tradicionālā tehnoloģija? Aptuvenos skaitļos, ņemot par pamatu vidējās tirgus cenas Latvijā 2019. gadā: diskošana 35 eiro, aršana 50 eiro, kultivēšana (2 x) 60 eiro, sēšana 25 eiro, pievelšana 15 eiro, kopā **185 eiro/ha**. Minimālā augsnes apstrāde: diskošana 35 eiro, sēšana ar kombinēto agregātu 40 eiro, kopā **75 eiro/ha**. Tiešā sēja **65 eiro/ha**. Ir iespēja salīdzināt, nemaz nerunājot par atšķirību kapitālieguldījumu apjomā.

▶ 7. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

◀ 6. lpp.

Ja kādam ir šaubas par ražas līmeņiem, Somijā 14 gadu ilgā izmēģinājumā [1] pierādījies, ka tiešajā sējā sēto graudaugu raža vienmēr ir lielāka par tradicionāli sētajiem. Arī mums, Latvijā, projekta *Life CRAFT* ietvaros nu jau ir pirmie rezultāti, kur tiešās sējas tehnoloģijā sētie ziemas kvieši un ziemas rapsis Zemgalē šogad nokulti attiecīgi **8,2 un 4,3 t/ha**.

Kas ir galvenais?

Galvenais, lai tas, ko atstājam pēc sevis, ir vismaz tādā pašā kvalitātē, kā bija pirms mums. Šoreiz to attiecinām uz augsni. Vai tā notiks, ja saimniekosim tā, kā saimniekojam līdz šim? Vai mums vajag maksimālās ražas par katru cenu? Vai mums vajag kviešus un rapsi, tikai pa brīžam iesējot vēl ko citu?

Mēs sējam to, ko sējam, jo mums pastāvīgi vajag naudu. To, protams, vajag, bet kam? Tehnikai, ar ko apstrādājam augsni, sagraujot tās dabīgos struktūru un radot tajā dzīvojošajiem organismiem nepiemērotus apstākļus? Ko mēs ar to iegūstam? Lielu tehnikas parku, kas regulāri prasa apkopi un remontus, kā arī atbilstošas kvalifikācijas darbaspēku un laiku, bet tas viss, protams, maksā naudu. Nomainot tehnoloģiju, iespējams gan ievērojami samazināt tehnikas daudzumu, gan arī darbaspēka un degvielas patēriņu, nezaudējot ražas apjomu un kvalitāti. Naudu vajag arī augu aizsardzības līdzekļiem (AAL) un minerālmēsliem. Jā, bet ir pārbaudītas alternatīvas, kā samazināt gan AAL, gan minerālmēslu patēriņa apjomus, nezaudējot ražu.

Jāmaina attieksme pret augu maiņu

Mēs, protams, varam mainīt tehnoloģijas, bet **nekas nemainīsies, iekams nemainīsim attieksmi pret augu maiņu**. Vai kāds var pateikt, kurā augkopības grāmatā kā ieteicamā augu maiņa ir minēti kvieši, kvieši, rapsis, kvieši, un tādā garā? Nāk prātā 2011. gads, kad Latvijā viesojās zviedru eksperts Kristers Nīlsons, kurš stāstīja par augsnes struktūru un augu maiņu. Viņš pauda, ka Zviedrijā rapsi vienā laukā audzē ne biežāk kā reizi septiņos gados, jo viņiem esot problēmas ar sakņu augoņiem. Auditorijā izcēlās nesaprašana, un viņš jautāja, cik bieži tad audzējat jūs? Reizi trijos gados, un mums nav problēmu ar šo slimību, atbildēja mūsējie. Vienīgais, kas Kristeram bija sakāms: "Būs jums problēmas, būs". Un nu arī mums jau kādu laiku šī slimība traucē dzīvot. Saimniekojot tādā veidā, kad augu maiņā ir maksimums trīs kultūras, mēs paši kultivējam gan nezāles, gan kaitīgos organismus, gan arī slimības. Mēs pastāvīgi radām tiem tīkamus apstākļus. Tieši tik vienkārši.

Vai saimniekojam ilgtspējīgi?

Vai mēs šādā veidā saimniekojam ilgtspējīgi? Augsni pamazām noplicinām gan ar jau minēto augu maiņas politiku, gan arī pret oglekli augsnē izturoties neadekvāti. Ievedam minerālmēslus, AAL, tehniku, bet izaudzēto produkciju lielākoties nepārstrādātu izvedam. Kas mums paliek pāri? Piesārņota Baltijas jūra[2] un nauda, ko samaksāt par saviem ražošanas līdzekļiem un resursiem, kaut ko atlicinot arī sev.

SECINĀJUMI

- Situācija nav patīkama, bet mēs zinām, kā to mainīt.
- Ja patiesi vēlamies, mēs noteikti varam labāk, lētāk un videi draudzīgāk.
- Viss sākas ar mums pašiem – ar drosmi, vēlmi, prasmēm un zināšanām.
- Vairāk vērosim procesus dabā un mācīsimies no tiem.
- Mācīsimies no tiem cilvēkiem, kuri to jau iemācījušies. Mums ir patiešām izcili piemēri!

Vai mēs mainīsimies?

Uzdot šo jautājumu kādam gudriniekam, protams, varam. Tomēr atbilde uz to ir tikai un vienīgi katrā no mums pašiem. Galvenie nosacījumi ir vēlēšanās uzzināt ko jaunu un spēja atsijāt derīgo no nederīgā. Ja varam pateikt sev "jā", tad noteikti varam arī iet, meklēt, mācīties, analizēt, secināt un darīt. Un darīt droši ar prātu, domājot līdzi un zinot pamatojumu katrai savai darbībai. To visu mums arī novēlu. Ejam un darām! LL

[1] https://www.loimaatila.fi/loimaan-suorakylvokoe/yleinen/

[2] https://www.arc2020.eu/factory-farming-made-the-baltic-sea-one-of-the-worlds-most-polluted-seas/

Jānis KAŽOTNIEKS,
LLKC Inženiertehniskās nodaļas vadītājs,
mehanizācijas un vides eksperts
e-pasts: janis.kazotnieks@llkc.lv
tālr. 63050220

VALSTS ATBALSTS

PAPLAŠINA VALSTS ATBALSTA SAŅĒMĒJU LOKU LAUKSAIMNIECĪBĀ

Valdība 27. oktobrī apstiprinājusi grozījumus kārtībā, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu *Covid-19* izplatības negatīvo ietekmi.

Arī pēc ārkārtējās situācijas izbeigšanas Latvijā turpinās *Covid-19* negatīvā ietekme lauksaimniecības un pārtikas nozarē, izraisot finanšu grūtības un dzīvotspējas apdraudējumu ne tikai atbalsta pasākumos sākotnēji ietvertajiem ražotājiem, bet arī citiem ražotājiem.

Piena sektorā lauksaimniekiem turpināja samazināties ieņēmumi, tādējādi grozījumi noteikumos paredz piešķirt atbalstu piena ražotājiem (par slaucamām govīm) arī par jūlija–septembra periodu, ja nozares ražotāju ieņēmumi šajā laikā bijuši vismaz par 5 procentiem zemāki nekā šādā periodā iepriekšējos trīs gados vidēji. Finansējumu šim atbalstam par slaucamām govīm jūlijā–septembrī nodrošinās, pārdalot citos pasākumos neizlietotos līdzekļus.

Noteikumu grozījumi paredz atbalstu par visiem atbalsttiesīgajiem liellopiem (gaļas šķirņu un šādu šķirņu krustojumā iegūtiem liellopiem un piena šķirņu vai piena–gaļas šķirņu krustojumā iegūtiem vīriešu kārtas liellopiem) vecumā no sešiem mēnešiem, kas tika realizēti no šā gada aprīļa līdz septembrim, kā arī atbalstu par sivēnmātēm periodā no šā gada aprīļa līdz jūnijam.

Pārējām lauksaimniecības un pārtikas jomām tiek samazināts apgrozījuma samazinājuma slieksnis no 25 uz 15%. Tas nozīmē, ka uzņēmumi varēs pieteikties atbalstam, ja to neto apgrozījums ir samazinājies par vairāk nekā 15%.

Grozījumi paredz arī atsevišķas precizējoša rakstura izmaiņas.

MK noteikumi "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 14. aprīļa noteikumos Nr. 219 "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu *Covid-19* izplatības negatīvo ietekmi"" stāsies spēkā nākamajā dienā pēc to publicēšanas "Latvijas Vēstnesī". LL

ZM informācija

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

Lauku Lapa
Nr. 11 (188) 2020. g. novembris
Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra INFORMATĪVAIS IZDEVUMS

DĀRZKOPĪBA

AUGĻU KOKU LAPAS RUDENĪ

Augļu kokiem raža novākta un tie pamazām gatavojas miera periodam. Šķiet, ka svarīgākais ir aiz muguras un mierīgu sirdi var gaidīt pavasari, taču tā gluži nav. Ir vēl darbi, kas aktuāli patlaban.

Pastāv dažādi viedokļi par augļu koku lapu apsmidzināšanu rudenī un pareizākajām stratēģijām, kā rīkoties. Mēģināšu būt maksimāli objektīvs, īpaši neizceļot nevienu.

Kāpēc ar lapām būtu kaut kas jādara? Visiem saprotams, ka lapas var būt daudzu lapu slimību perēklis. Pirmā un bīstamākā ir ābeļu kraupis. Seko dažādas plankumainības. Pastāv ļoti liela varbūtība, ka, saglabājoties kraupja sēnes sporām uz nokritušajām lapām, tās sekmīgi pārziemos. Sagaidot pirmo pavasara lietutiņu un mērenu siltumu, tās dīgs un, ar gaisa plūsmu uznestas augšā ābeļu vainagos, radīs primāro infekciju.

Viena no labām izvēlēm ir audzēt pret kraupi imūnās jaunās ābeļu šķirnes – 'Dace', 'Monta', 'Edīte', 'Roberts' u. c. Ko darīt tiem, kam tādu nav? Atgriežamies atpakaļ pie tā, ko var un vajag darīt ar lapām. Apskatīsim katru iespējamo stratēģiju, attiecinot gan uz integrēto audzēšanu, gan bioloģisko.

Mehāniskā lapu iznīcināšana. Pilnvērtīgi izmantojama tikai tad, ja nobirušas visas lapas. Šogad siltā laika dēļ tas notiek ļoti pamazām. Konkrētā lapu krāsošanās nav saistīta ar kraupja izplatību, lai gan novērots, ka, jo veselākas lapas, jo tās ilgāk turēsies kokā. Tātad, lai izmantotu birstes, ar ko lapas no apdobēm aizslaucītu uz rindstarpas virsas, būtu jānogaida. Kļūstot vēsākam, samazināsies mikroorganismu aktivitāte, un lapu sadalīšanās būs lēnāka. Tad jāķeras pie nākamās metodes. Lapu izbirstēšana no apdobēm rindstarpā gan ir puse no darba. Polijā tiek izmantoti agregāti, kur birstes apvieno ar lapu sūcēju, lapas savācot vienā piegājienā. Otrs variants – rindstarpās lapām pārbrauc ar pļāvēju–mulčētāju. Tā lapu masa tiek sasmalcināta. Vai tādai lapu masai vēl vajadzīga apsmidzināšana, ir jautājums. Ja dārzā augu aizsardzība ir bijusi līmenī, tad varētu to nedarīt. Bioloģiskajos dārzos gan vajadzētu. Tā būs drošāk nākamā gada ražai.

Foto: Māris Narvils

Apsmidzināšana kokā. Ja lapas rudenī ilgi turās pie zariem, svarīgi nodrošināt, lai to sadalīšanās process līdz ar visiem slimību ierosinātājiem sāktos pēc iespējas agrāk. Lai veicinātu lapu priekšlaicīgu nobiršanu, tām jārada attiecīgs stress, ko panāk, tās apdedzinot, izmantojot slāpekļa mēslojumu. Pilnvērtīgāk tas notiks, ja dienā gaisa temperatūra pietuvotos +10 °C.

Integrētajā audzēšanā izmanto karbamīdu vai urīnvielu. Tam sagatavo 5% darba šķīdumu, t. i., 500 g uz 10 litriem ūdens. Lielās saimniecībās ābeles var apsmidzināt ar ventilatora tipa smidzinātājiem, tikai jāraugās, lai rudens vēju stiprums nepārsniedz normu un urīnvielas darba šķīduma plūsmu neaiznes pa gaisu. Nelielās platībās to var izdarīt arī ar muguras smidzinātāju, tikai lielāka auguma ābelēm būs nepieciešams teleskopiskais kāts. Vidējās platībās var izlīdzēties ar smidzinātāju, kas velkams ar ratiņiem.

Bioloģiskie audzētāji kā slāpekļa avotu var izmantot vircu. Tikai šajā gadījumā atšķaidīt nevajadzētu vairāk kā 1:3–4. Problēma gan ir tā, ka virca satur daudz organisko daļiņu, kuras nepieciešams atfiltrēt. Tas ir obligāts pasākums, ja plānots izmantot jebkāda izmēra smidzinātāju.

Kā vienā, tā otrā gadījumā jāvēro laika apstākļu prognoze, lai uzreiz pēc smidzināšanas neuznāktu lietus. Ideāli, ja tas nenotiktu 24 stundu laikā.

Apsmidzināšana uz augsnes virskārtas. Ja lapas apsmidzinātas jau vainagā, atkārtoti to darīt pēc nobiršanas nebūtu nepieciešams. Savukārt, ja tas nav veikts, tas jādara rindstarpās. Kvalitatīvam darbam nepieciešams, lai visas lapas būtu rindstarpā. Platībā līdz hektāram to var izdarīt, lapas no apdobēm izgrābjot, bet lielākajām vajadzēs mehāniskās birstes. Ja daļa lapu paliks zem ābeļu vainagiem, tās nesadalīsies pilnībā un būs primārās infekcijas drauds pavasarī.

Lapas, kas savāktas rindstarpā, apsmidzina ar tiem pašiem līdzekļiem, ar ko apsmidzina lapas vainagā. Attiecīgi: integrēti ar 5% urīnvielu un bioloģiski ar vircu 1:3–4. Šajā gadījumā gan ir vēl viens paņēmiens, ko var lietot. Tā ir biokompostētāja izmantošana. Sevišķi ieteicams tas būtu bioloģiskajos dārzos. Tajos vajadzētu krietni vairāk strādāt ar mikrobioloģiskajiem mēslojumiem, kas satur augiem labvēlīgos mikroorganismus. Ja izmanto biokompostētāju, svarīgi, lai būtu vēl nedaudz silts, ap +10 °C, lai mikroorganismi varētu aktīvāk sākt savu darbu. Pirms tam, ja iespējams, lapas būtu jāsmalcina ar pļāvēju–smalcinātāju. Mazo dārzu īpašnieki lapu smalcināšanai labi var izmantot zāles pļāvējus, it īpaši, ja tiem ir mulčēšanas funkcija.

Ja jāizvēlas apsmidzināt nesmalcinātas vai sasmalcinātas lapas rindstarpās, tad, pastāvot augstai kraupja izplatībai dārzā, noteikti lapas būtu jāsmalcina. Ja fitosanitārā situācija dārzā ir laba, varētu nesmalcināt. Bioloģiskā dārzā gan lapas tomēr būtu jāsmalcina.

Vai šie darbi ir tā vērti, lai tos darītu? Ir gan, īpaši bioloģiskajos dārzos, kur profilaktiskie pasākumi ir vieni no svarīgākajiem, jo tiešie pasākumi var nebūt tik efektīvi un parasti smidzinājumu skaits nav pietiekošs.

Vai tas varbūt aktuāls arī citiem augļu kokiem? Jā, tas nāks par labu bumbierēm, ķiršiem, plūmēm. Viss, kas profilaktiski nodrošina labāku koku veselību un līdz ar to labāku ražu nākamajā gadā, ir pamatoti. LL

Māris NARVILS,
LLKC Augkopības nodaļas vecākais speciālists dārzkopībā
e-pasts: maris.narvils@llkc.lv
tālr. 29609943

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv
WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

Lauku Lapa
Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra INFORMATĪVAIS IZDEVUMS Nr. 11 (188) 2020. g. novembris

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

AUGKOPĪBA

LAUKAUGIEM KAITĪGO ORGANISMU IEROBEŽOŠANA

Integrētā augu aizsardzība ir saistīta ar risku, jo lēmums par augu aizsardzības līdzekļu lietošanu katru gadu jāpieņem no jauna, un nevar izmantot iepriekš izstrādātās augu aizsardzības līdzekļu lietošanas shēmas.

Viens no svarīgākajiem elementiem ir kaitīgo organismu diagnostika lauka apstākļos un augu attīstības stadijas noteikšana. Tāpēc jau trešo gadu divās Latvijas saimniecībās (Kuldīgas nov. Padures pag. SIA "Upeskalni AB" un Valkas nov. Ērģemes pag. z/s "Lejasciņi") LLKC ierīkoja demonstrējumus ar mērķi praktiski parādīt laukaugiem kaitīgo organismu ierobežošanas iespējas, ievērojot to izplatību laukaugu sējumos un pielietotās augu aizsardzības metodes ekonomisko efektivitāti.

Demonstrējuma varianti:

1. Integrētā kaitīgo organismu ierobežošana, kas balstīta uz kaitīgo organismu monitoringa datiem un prognozēm par to attīstības dinamiku.

2. Saimniecībā izmantotā kaitīgo organismu ierobežošana, balstoties uz saimnieka personīgo pieredzi.

Foto: Linda Dūdiņa-Hoiere

Demonstrējuma ierīkotāji un konsultante (no kreisās): Māra Bērziņa, VAAD vecākā inspektore; Normunds Feters-Fekters, SIA "Upeskalni AB" vadītājs; Daiga Mellere, Kuldīgas konsultāciju biroja vadītāja

SIA "Upeskalni AB" 2019. gada septembrī augsne tika sadiskota, sēja veikta 14. septembrī, iestrādājot pamatmēslojumu NPK 10-26-26 (250 kg/ha), iesējot ziemas kviešus 'Malibu' 225 kg/ha. Pēc sējuma sadīgšanas 23. oktobrī tika lietots papildmēslojums Nutrivant Plus (2 l/ha) + Komplet (0,5 l/ha).

Iepriekšējā ziema bija neparasti silta, tā arī neiestājoties stabilai zemai temperatūrai, bez sniega, pavasarī augsnē novērots mitruma trūkums.

Novērojumi un rezultāti

• 10. martā (AS 22) novērots, ka ziemas kvieši labi pārziemojuši, uz lapām gan vērojama kviešu lapu pelēkplankumainības un graudzāļu miltrasas rudens – ziemas infekcijas pazīmes.

• 23. martā sējums saņēma papildmēslojumu NS 30-7 (250 kg/ ha) un 6. aprīlī Multiple (0,5 l /ha) + Cycocel 750 (1,5 l/ha).

• 15. aprīlī (AS31) lapu slimību rudens infekcijas pazīmes sakaltušas uz atmirstošajām apakšējām lapām, jaunas infekcijas pazīmes netika konstatētas.

• 28. aprīlī tika iedots otrais slāpekļa papildmēslojums NS 30-7 (216 kg/ha).

• 4. maijā (AS 37) kviešu lapu pelēkplankumainības izplatība 4%, kaitēkļi nav konstatēti. Sējumā īsmūža divdīgļlapju nezāles, līdz ar to visā sējumā 6. maijā lietoti augu aizsardzības līdzekļi: herbicīds Quelex (50 g/ha) + fungicīds Variano Xpro (1,0 l/ha).

• 4. jūnijā saimniecības variantā vēlreiz tika lietoti augu aizsardzības līdzekļi – herbicīds Axial (0,9 l/ha), augu augšanas regulators Cuadro NT 0,3 l/ha, fungicīds Ascra Xpro (0,75 l/ha). Integrētajā variantā, ņemot vērā slimību un nezāļu izplatību un vadoties pēc integrētās augu audzēšanas vadlīnijām, fungicīds un herbicīds netika lietoti.

• Jūnija vidū, veicot monitoringu, konstatēts, ka pelēkplankumainība integrētajā variantā ir tikai par 2% augstāka, pēc trim nedēļām starpība sasniedza 6%.

• 17. jūlijā (AS 79) kviešu lapu pelēkplankumainības izplatība integrētajā variantā – 20%, saimniecības variantā – 14%. Dzeltenplankumainības izplatība integrētajā variantā – 8%, saimniecības variantā – 4%, abos variantos parādījās pirmās vārpu plēkšņu plankumainības pazīmes.

• 27. jūlijā (AS 87) abos variantos vārpu plēkšņu plankumainības izplatība – 8%.

• 6. augustā (AS 89) vārpu plēkšņu plankumainība – 12%, melnais sodrējums – 2%.

• 14. augustā saimniecības variantā tika iegūta raža – 6,13 t/ha, integrētajā variantā – 6,40 t/ha. Ražas pieaugums integrētajā variantā par 270 kg/ha lielāks nekā variantā, kur fungicīdi tika lietoti divas reizes.

Izskaidrojums varētu būt augu atbildes reakcija uz ārējās vides radītajiem apstākļiem – augu aizsardzības līdzekļu lietojumu. Stresa faktoru ietekmē augi lielākoties samazina augšanas intensitāti. Graudu kvalitātes rādītāji gan abos variantos neatšķīrās, atbilda lopbarībai (proteīna saturs – 10,7% un lipekļa saturs 19,7%).

Saimniecībā "Lejasciņi" 2019. gada 3. septembrī iesēja ziemas kviešus 'Creator'. Pirms sējas iestrādāts pamatmēslojums Yara Mila (N-P-K) 9-12-25 300 kg/ha.

▶ 10. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

◀ 9. lpp.

Jau otro sezonu saimniecībā izmanto rudens smidzinājumu ar herbicīdu, un 11. oktobrī lietots Diflanil 500 SC (0,13 l/ha), Roxy 800 EC (1,5 l/ha) un mēslojums Yara Vita Gramitrel (1,5 l/ha). Pavasarī pārziemojuši bija ap 90% augu. Jau 8. aprīlī tika dots pirmais virsmēslojums Yara Bela AXAN (N:S) 27-4 (220 kg/ha), un 14. maijā vēl papildus Yara Bela Extran 33,5N (160 kg/ha). Lauks pirms minerālmēslu sēšanas tika noskenēts un, pamatojoties uz šiem datiem, veikta ziemas kviešu papildmēslošana. 22. aprīlī veikts smidzinājums: Cycocel (1,0 l/ha), TBM 75 WG (0,02 kg/ha); Zypar (0,5 l/ha); Yara Vita Gramitel (1,5 l/ha) un Yara Vita Universal Bio (1,5 l/ha).

Novērojumi un rezultāti

2019. gada rudenī lauka monitorings veikts trīs reizes. Regulārs lauku monitorings uzsākts 16. aprīlī. Aprīlī novērota tīruma kumelītes, ganu plikstiņa, tīruma vijolītes un citu nezāļu attīstība sējumā. Jūlijā novērota kviešu lapu dzeltenplankumainība ar attīstības pakāpi līdz 4%. Līdz ar to, ka slimība parādījās tik vēlu un tās attīstība būtiski vairs nespēja ietekmēt ražu, tika pieņemts lēmums nesmidzināt fungicīdu.

Labības attīstību ietekmēja aukstais laiks un nepietiekamais mitrums augsnē līdz maija vidum. Situāciju izglāba nolijušais lietus maija vidū un uznākošais siltums, kas veicināja strauju augu augšanu.

Raža novākta 16. augustā un tās kvalitāte atbilst 2. klases pārtikas graudu kvalitātei. Proteīna saturs – 13,6%, lipekļa saturs – 26%, tilpummasa – 775 g/l, krišanas skaitlis – 270 s. Visos variantos iegūta vienāda raža – 5,7 t/ha, jo, pamatojoties uz novērojumiem un labības attīstības stadijām, netika smidzināts fungicīds nevienā no variantiem.

Atziņas un secinājumi

Salīdzinot kaitīgo organismu izplatību Kurzemē un Vidzemē, redzamas lielas atšķirības. Ja "Upeskalnu" laukā jau maija sākumā visā sējumā tika lietoti fungicīdi, jo kviešu lapu pelēkplankumainības *(Zymoseptoria tritici)* izplatība neparasti agri bija pārvietojusies uz jaunajām lapiņām, tad "Lejasciņu" laukā līdz maija vidum nebija nepieciešama augu aizsardzības līdzekļu lietošana. Aizvadītā sezona īpatnēja arī ar to, ka sējumos bija maz sastopami labību kaitēkļi, lai gan pēc neparasti siltās ziemas šķita, ka tā

Foto: Ilona Krūmiņa

Ziemas kviešu demonstrējuma lauks z/s "Lejasciņi"

būs viena no lielākajām problēmām. Tas tikai pierāda to, ka lauksaimniecībā nav divu vienādu gadu vai situāciju. Saimniekiem jāseko regulāri visam, kas notiek dabā, uz lauka, lai pieņemtu pareizos lēmumus. Sējumi regulāri jāapseko, nevar paļauties uz to, ka laika apstākļi nav atbilstoši kaitīgo organismu attīstībai. To izplatība notiek daudzu apstākļu kopuma iespaidā – priekšaugs, izmantotais sēklas materiāls, šķirne, pielietotā agrotehnika, augsnes tips, mēslošana.

Pateicoties atsaucīgajiem saimniekiem, arī citiem interesentiem iespējams gūt jaunas zināšanas, mācoties citam no cita. Iegūstot kvalitatīvu ražu, vienlaikus samazinot iegādājamo augu aizsardzības līdzekļu apjomu, var iegūt ievērojamu finanšu resursu ietaupījumu un samazināt risku cilvēka veselībai un videi.

Demonstrējums ierīkots LAP 2014.-2020. apakšpasākumā "Atbalsts demonstrējumu pasākumiem un informācijas pasākumiem". LAD līguma Nr. LAD240118/P28. Demonstrējuma tēma:"Laukaugiem kaitīgo organismu ierobežošana dažādos Latvijas reģionos" (28. lote). LL

Daiga MELLERE,
LLKC Kuldīgas nodaļas vadītāja, augkopības konsultante
e-pasts: daiga.mellere@llkc.lv
tālr. 63323519

Ilona KRŪMIŅA,
LLKC Valmieras biroja augkopības konsultante
e-pasts: ilona.krumina@llkc.lv
tālr. 64725957

Oskars BALODIS,
LLKC Augkopības nodaļas vadītājs, agronoms konsultants
e-pasts: oskars.balodis@llkc.lv
tālr. 63007557

AUGU MAIŅAS IETEKME UZ SLIMĪBU UN KAITĒKĻU ATTĪSTĪBU

Integrētajā augu aizsardzībā neatkarīgi no tā, vai to praktizē konvencionālā saimniecība, vai saimniecība strādā ar bioloģiskajām metodēm, agronomijas pamati, piemēram, augu maiņa ir un paliek pamats veiksmīgai kaitīgo organismu ierobežošanai.

Tomēr graudaugu audzēšana, īpaši kviešu, ir ienesīga, un tāpēc tās īpatsvars ierastajās augu maiņās ir liels. Literatūra, pētījumi un pieredze norāda uz to, ka atkārtotos graudaugu sējumos kaitīgo organismu izplatība un intensitāte ir lielāka nekā sējumos ar pareizu augu maiņu. Demonstrējumos saimniecībā **"Vidus Stukules"** labi var redzēt nepareizās augu maiņas un agronomiski pamatotas augu maiņas ietekmi uz kaitīgajiem organismiem graudaugos. Prieks, ka saimnieki izrāda interesi apmeklēt demonstrējumu lauka dienas un uzzināt rezultātus. Tas palīdz izvērtēt augu maiņas savās saimniecības un pieņemt lēmumus kaitīgo organismu ierobežošanā, pilnveidojot augseku.

Jau 2018. gadā LLKC sadarbībā ar Madonas novada Liezēres pagasta bioloģisko zemnieku saimniecību "Vidus Stukules" sāka demonstrējumu ar mērķi praktiski parādīt augu maiņas ietekmi uz slimību un kaitēkļu attīstību graudaugu sējumos. Ierīkoti šādi varianti:

1. Graudaugi pēc graudaugiem, kas vienā vietā auguši tikai vienu gadu;
2. Graudaugi pēc graudaugiem, kas vienā vietā auguši divus gadus pēc kārtas (standarta līdzšinējā prakse);
3. Graudaugi pēc pākšaugiem;
4. Graudaugi bezmaiņas sējumos.

Demonstrējums ierīkots laukā ar sekojošiem augsnes analīzes rādītājiem: pH 6,8, organiskās vielas saturs 3,8%, kālija saturs vidējs, fosfora saturs zems. Bioloģiskajā graudaugu audzēšanā svarīgi izvēlēties piemērotākos augsnes apstrādes veidus un sējas termiņus, lai samazinātu sējumu nezāļainību. Tāpēc, jau gatavojot augsni katra varianta sējai, tika pārdomāta augsnes sagatavošana.

Graudaugi pēc pākšaugiem (3. variants). 2019. gada rudenī, gatavojot lauku ziemas kviešu sējai, augsne

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs, Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220, admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv
WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

Plānotā augu maiņa demonstrējuma laukos z/s "Vidus Stukules"

Lauka Nr.	2018. gads	2019. gads	2020. gads	2021. gads	2022. gads
	Kultūraugs				
1.	kvieši, vasaras	zirņi	kvieši, ziemas (3. var.)	kvieši, ziemas	auzas
2.	zirņi	kvieši, ziemas	kvieši, vasaras (2. var.)	auzas	āboliņš mulčam
3.	āboliņš mulčam	kvieši, ziemas	kvieši, vasaras (1. var.)	zirņi	kvieši, ziemas
4.	kvieši, vasaras	kvieši, ziemas	auzas (4. var.)	kvieši, ziemas	rudzi
5.	āboliņš mulčam	griķi	zirņi	kvieši, ziemas	kvieši, vasaras

sadiskota, provocējot vārpatas sakneņu snaudošo pumpuru dīgšanu, pēc 10 dienām lauks aparts. 25. septembrī iesēta ziemas kviešu šķirne 'Ceilon', sēja veikta ar sējmašīnu Amazone + frēze. Rudenī sējums sadīga vienmērīgi, līdz novembra beigām ziemas kvieši bija sasnieguši trīs lapu stadiju (AS 13). Ziemā nedaudz izbradāja meža dzīvnieki, pavasarī bija saglabājušies vidēji 370 augi uz 1 m^2. Pavasaris bija vēss, un ziemas kvieši attīstījās lēni, aprīlī turpinājās cerošana. Stiebrošanas sākums (AS 21) konstatēts tikai ap 10. maiju, karoglapas parādīšanās (AS 41) – 9. jūnijā, vārpošanas sākums (AS 51) 16. jūnijā, nogatavošanās sākums (AS 81) 22. jūlijā. Ziemas kvieši nokulti 15. augustā, ražība 1,5 t/ha, lopbarības kvalitāte.

Kaitīgo organismu novērojumi. Jūnija sākumā stiebrošanas fāzes beigās parādījās pirmie kviešu lapu dzeltenplankumainības un pelēkplankumainības simptomi uz ziemas kviešu apakšējām lapām, sasniedzot izplatību līdz 100%. Dominēja dzeltenplankumainība, tās attīstības pakāpe līdz 20%, pelēkplankumainība līdz 5%. Jūnijā slimības turpināja attīstīties, pakāpjoties uz trim augšējām lapām, ziedēšanas sākumā abu slimību izplatība līdz 100%, attīstības pakāpe dzeltenplankumainībai līdz 25%, pelēkplankumainībai līdz 5%. Jūlija vidū attiecīgi šo slimību attīstības pakāpe uz karoglapas ap 30–35% un 25–30%. Jūlija beigās nogatavošanās fāzē parādījās vārpu plēkšņu plankumainība, izplatība 2–3%, attīstības pakāpe 5%. Augusta sākumā galvenokārt uz vārpām parādījās melnais sodrējums, kura izplatība bija līdz 8%. Jūnijā un jūlijā ziemas kviešos nedaudz bija sastopami lapgraužu kāpuri – izplatība 5%, invāzijas pakāpe līdz 30%.

Graudaugi pēc graudaugiem (2. variants) šogad bija divos laukos: laukā Nr. 2. un Nr. 3. (skat. tabulu), kur lauks Nr. 3 nākamajā gadā nodrošinās 1. variantā plānoto nosacījumu (graudaugi pēc graudaugiem, kas vienā vietā auguši tikai vienu gadu). Laukā Nr. 3, kad 2018. gadā bija ļoti liels sausums, āboliņš slikti sadīga, līdz ar to laukā savairojās nezāles, kuras vēl šogad bija problemātiski ierobežot.

Gatavojot laukus vasaras kviešu sējai pēc priekšauga – ziemas kviešiem, augsne rudenī aparta, pavasarī nokultivēta ar pleznu kultivatoru, pēc divām nedēļām vēlreiz nokultivēta. 10. maijā ar sējmašīnu Amazone + frēze iesēti vasaras kvieši 'Happy'. Kvieši sāka dīgt 25. maijā, vidēji 440 augi uz m^2. Jūnija beigās tie bija sasnieguši attīstītas karoglapas stadiju, slimības vēl nebija konstatētas, bet nedaudz lapas bojāja lapgraužu kāpuri, izplatība 2%, invāzijas pakāpe 3%. Novērojumos konstatēts, ka 8. jūlijā vasaras kvieši abos laukos sasniedza ziedēšanas sākumu (AS 61), 14. jūlijā ziedēšanas vidu (AS 65), 28. jūlijā graudu veidošanās sākumu (AS 71), 4. augustā vēlo piengatavību (AS 77). Agro dzeltengatavību (AS 83) sasniedza augusta vidū, bet dzeltengatavības beigas tikai augusta beigās, kad sākās ar nokrišņiem bagāts periods, tāpēc ražas novākšana ievilkās līdz 11. septembrim. Vasaras kviešu ražība laukā Nr. 2. – 0,9 t/ha, otrā, t. i., nezāļainākajā laukā – 0,6 t/ha, abos laukos iegūta lopbarības graudu kvalitāte.

Kaitīgo organismu novērojumi. Dzeltenplankumainības simptomi uz vasaras kviešu lapām parādījās jūlija sākumā, jūlija vidū uz karoglapām, dzeltenplankumainības izplatība 10%, attīstības pakāpe 5–7% no lapas virsmas. Jūlija beigās dzeltenplankumainības izplatība sasniedza 70%, attīstības pakāpe līdz 5%. Jūlijā vasaras kviešu lapas turpināja bojāt lapgraužu kāpuri, to izplatība visa mēneša laika vidēji 8%, invāzijas pakāpe 2–20%. Vasaras kviešiem nogatavošanās fāzēs augusta vidū parādījās vārpu plēkšņu plankumainība un melnais sodrējums, izplatība līdz 5%, attīstības pakāpe 2%.

Graudaugi bezmaiņas sējumos (4. variants). Auzu laukam augsne gatavota sējai pavasarī. Tikko augsne bija apžuvusi, lauks apstrādāts ar pleznu kultivatoru, lai ierobežotu nezāles. Pēc divām nedēļām aparts. 8. maijā iesētas auzas 'Harmony', izsēja 240 kg/ha, sēja veikta ar Amazone + frēze. Auzu attīstība notika tāpat kā vasaras kviešiem. Ražas novākšana ievilkās līdz 5. septembrim, ražība 2,8 t/ha, iegūti pārtikas graudi.

Kaitīgo organismu novērojumi. Uz auzām jau trīs lapu stadijā parādījās auzu lapu brūnplankumainības simptomi. Jūnijā, auzām attīstoties, slimība pakāpās uz augšējām lapām – izplatība 10%, attīstības pakāpe 2%. Jūlijā tā turpināja attīstīties, jūlija sākumā izplatība 16%, attīstības pakāpe 2%, jūlija vidū izplatība bija 30%, attīstības pakāpe 2%, jūlija beigās izplatība 40%, attīstības pakāpe 2–25%. Jūlija vidū uz auzu lapām sāka izplatīties auzu vainagrūsa, kur līdz augusta beigām tās izplatība sasniedza 80%, attīstības pakāpe 2–20%. Augusta sākumā 100% visas karoglapas bija gan ar auzu lapu brūnplankumainību, gan ar vainagrūsu, to attīstības pakāpe no dažiem līdz 50–60%. Jūnijā un jūlijā auzu sējumā nedaudz bija sastopami lapgraužu kāpuri, kuru izplatība jūnijā 4%, invāzijas pakāpe 20%, bet jūlijā 5% un 30%.

Atziņas:

- Vairākus gadus pēc kārtas šajā demonstrējumā kviešu audzēšana bioloģiskajā saimniecībā sagādā grūtības. Joprojām jāturpina meklēt graudaugu (kviešu) vieta augu maiņā.
- 2020. gada rezultāti apstiprināja, ka auzas ir piemērotākais graudaugs bioloģiskai graudkopībai, jo no tām pat graudaugu bezmaiņas sējumā iegūta augstākā raža – 2,8 t/ha ar pārtikas graudu kvalitāti.

Demonstrējums "Augu maiņas ietekme uz slimību un kaitēkļu attīstību graudaugu sējumos" (26. lote) ierīkots LAP 2014.-2020. apakšpasākumā "Atbalsts demonstrējumu pasākumiem un informācijas pasākumiem". LAD līguma Nr. LAD240118/P26. LL

Anita BROSOVA,
LLKC Madonas konsultāciju biroja augkopības konsultante
tālr. 22006859
e-pasts: anita.brosova@llkc.lv

Oskars BALODIS,
LLKC Augkopības nodaļas vadītājs, agronoms konsultants
e-pasts: oskars.balodis@llkc.lv
tālr. 63007557

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

Lauku Lapa
Nr. 11 (188) 2020. g. novembris
Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra INFORMATĪVAIS IZDEVUMS

MEŽSAIMNIECĪBA

LAIKS AIZSARGĀT JAUNAUDZES NO DZĪVNIEKU POSTĪJUMIEM

Čiekurs
INFORMATĪVS IZDEVUMS MEŽA ĪPAŠNIEKIEM

Latvijā savvaļā sastopamas trīs briežu dzimtas dzīvnieku sugas: alnis, stirna un staltbriedis. Pēdējo gadu laikā šo dzīvnieku skaits ir pieaudzis un ir palielinājusies ietekme uz apkārtējo ainavu un ekosistēmu.

Tas saistīts ar briežu dzimtas dzīvnieku barošanās paradumiem. Ziemas kļūst īsākas un maigākas, pieaug pārziemojušo dzīvnieku skaits. Papildus tam Latvijā palielinās tādas briežu dzimtas dzīvniekiem labvēlīgas teritorijas kā aizaugušas lauksaimniecības zemes un meža jaunaudzes, kas nodrošina pieejamu barības bāzi zālēdājiem arī ziemas periodā. Arī fragmentēta meža struktūra ar garu kopējo meža robežjoslu nodrošina stirnām labvēlīgu dzīvotni.

Bojājumu ietekme uz mežaudzi

Pārnadži proteīna iztrūkumu ziemas periodā mēģina kompensēt, pastiprināti ēdot priežu un egļu dzinumus. Abas šīs koku sugas ir ekonomiski nozīmīgas. Briežu dzimtas zīdītāji pārtiek arī no koku mizas. Miza tiek gan apgrauzta, gan bojāta, rīvējot ragus. Mizas bojājumi palielina infekciju risku un samazina potenciālo zāģbaļķu kvalitāti, bet bojājums apkārt stumbram izraisa koka pilnīgu vai daļēju nokalšanu.

Lielākais drauds mežsaimniecībai ir tieši galotnes apkodumi, un šis apdraudējums pastāv, līdz koki sasniedz aptuveni divu metru augstumu, bet pēc tam kokus apdraud izraisītie mizas bojājumi. Priežu bojājumus vairāk izraisa aļņi. Bojājumi būtiskus apmērus sasniedz, ja dzīvnieku blīvums ir trīs indivīdi uz 1000 ha.

Kā pasargāt kociņus?

Repelenti ar nepatīkamu garšu un smaku. Viens no veidiem, kā pasargāt jaunaudzi no briežu dzimtas dzīvnieku bojājumiem, ir dažādu repelentu izmantošana. Tirgū pieejamie repelenti iedalās divās grupās. Pirmajā no tām ietilpst repelenti, kas piešķir stādam nepatīkamu smaku un nepatīkamu garšu. Izmanto šķidrumus, kuru smaka atgādina asins, naftas produktu vai jēlgumijas smaku. Šajā grupā pieejami tādi repelenti kā *Plantskydd*, *Trico* u. c.

Foto: www.lvm.lv

Repelents *Trico* ir gatavs šķidrums, kura pamatā ir aitu tauki, savukārt repelentu *Plantskydd* pirms lietošanas nepieciešams sajaukt ar ūdeni un izveidot šķidrumu atbilstoši ražotāja norādījumiem. Repelenta *Plantskydd* aktīvā viela ir žāvētu asiņu milti. Šie līdzekļi mežā izsmidzināmi, izmantojot motorizētos vai ar roku darbināmos smidzinātājus. Vispiemērotākais laiks repelentu izsmidzināšanai ir no septembra otrās līdz oktobra pirmajai dekādei. Repelenta efektīvais darbības laiks ir aptuveni trīsarpus mēneši. Bezsniega apstākļos nākamais miglojums jāveic februāra pirmajā, otrajā dekādē. Sniega apstākļos nākamais miglojums jāveic tūlīt pēc sniega nokušanas, bet ne vēlāk kā marta trešajā dekādē.

Repelenti, kas veido nepatīkamas sajūtas. Otrās pieejamās repelentu grupas līdzekļi veido nepatīkamas sajūtas dzīvnieka žokļos, smilts garšu, un tos uzklāj uz apstrādājamo kociņu galotnēm ar otiņu vai cimdiem. Pieejami tādi repelenti kā *Cervacol Extra, WAM extra, WŐBRA* u. c. Šie repelenti ir gatavi pastas veida maisījumi, kuru pamatā ir kvarca smilts un līmes maisījums.

Briežu dzimtas dzīvniekiem, nokožot šādi pārklāto kociņu, rodas nepatika pret smilts klātbūtni mutē, un tas zvērus attur no pārējo aizsargāto kociņu bojāšanas. Piemērotākais laiks augu aizsardzības līdzekļu uzklāšanai ir dienas, kad āra temperatūra ir krietni virs 0 °C un aizsargājamie kociņi ir sausi –, šādos apstākļos pielietotie līdzekļi pēc uzklāšanas pagūst nožūt un pilda savu funkciju visas ziemas garumā.

UZZIŅA
- Pēc Valsts meža dienesta 2018./2019. gada datiem, Latvijas teritorijā dzīvoja aptuveni 23 000 aļņu, 158 000 stirnu un 57 000 staltbriežu.

Aizsargspirāles. Jaunajai priedei, sasniedzot apmēram 1,5 m augstumu, atsevišķās stumbra vietās vairs nav skuju, tāpēc briežu dzimtas dzīvniekiem arvien vairāk interesē tieši koka miza un sānu dzinumi nevis centrālais pumpurs. Lai pasargātu koku stumbrus no postījumiem, iespējams izmantot aizsargspirāles. Tām ir caurumi, kas ļauj stumbram elpot. Koks tad var mierīgi augt, un, stumbram briestot resnumā, spirāle padodas, paplešas.

Nemazgāta aitas vilna. Ja jaunaudzes platība nav liela, jauno kociņu aizsardzībai var izmantot nemazgātu aitas vilnu, uztinot to uz galotnēm. To var darīt arī ziemā neatkarīgi no laikapstākļiem, jo vislielākie postījumi parasti tiek nodarīti no janvāra līdz marta beigām. Vilna atbaida dzīvniekus no jaunajiem kociņiem gan ar smaku, gan ar garšu. Specifiskā smaka, kas piemīt nemazgātai aitas vilnai (kūts un sviedru), atbaida dzīvniekus no jaunaudzēm.

Tikpat svarīgi ir sadarboties ar vietējiem medniekiem, lai regulētu pārnadžu blīvumu, kā arī, lai nepieļautu dzīvnieku piebarošanu un laizāmā sāls izvietošanu jaunaudžu tuvumā.

Plašāk par šo tēmu var uzzināt arī e-seminārā "Mežaudzes aizsardzība pret dzīvnieku un kukaiņu bojājumiem", kurš pieejams www.mkpc.llkc.lv sadaļā *E-semināri meža īpašniekiem*. LL

Edgars IECELNIEKS,
MKPC mežsaimniecības projektu vadītājs
e-pasts: edgars.iecelnieks@mkpc.llkc.lv
tālr. 63050477

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv
WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

LAUKU ATTĪSTĪBA

SAIMNIECĪBA PAUGURU APSKĀVIENOS

Ivetas un Gunta Joguru "Lejiņas" ir neliela saimniecība apkārtējo pauguru apskāvienos Alūksnes pusē, Annas pagastā. Vienā pusē mazītiņa upīte un apkārt tikai meži, meži. Saimniecība ir pirmreizējās augu izcelsmes produktu pārstrādes mājražotāja, ražo dažādus lauku labumus – tējas, sukādes, ievārījumus, sīrupus, kaltējumus, pulverus un citus gardumus. Pavasarī tiek audzēti tomātu, paprikas, dārzeņu un dažādu garšaugu dēsti.

Saimniecības "Lejiņas" daudzveidīgā produkcija

Iveta Jogure saimniecībā ražoto piedāvā dažādos tirdziņos

Foto: LLKC Alūksnes birojs

Iveta un Guntis saimniecību iegādājās 2004. gadā, māja bija nolaista, lauki aizauguši ar krūmiem un vecām ābelēm. Viņi saimniekot sāka 2014. gadā, jo pa vidu bija peļņas laiks Ziemeļīrijā. Saimniekošanai ņemtais kredīts varēja novest līdz ūtrupei, ģimene pieņēma sāpīgu lēmumu – maizi pelnīt svešatnē dosies mamma. Četrus bērnus audzināt palika tētis, jo saimniecību uzturēt viens pats varēja tikai vīrietis.

Īpašuma attīstīšana tikai pašu spēkiem

Iveta atgriezās mājās un sāka saimniekošanu, audzējot un tirgojot mazos puķu dēstus. Viņa pēc profesijas ir dārzkopis – augļkopis. Īpašuma sakopšana un attīstīšana notikusi tikai pašu spēkiem, palīdzot bērniem. Viss noticis pašmācībā un mācoties no savām kļūdām. Guntis pats uzbūvējis siltumnīcas, ierīkojis apkuri.

Iveta un Guntis ir uz "tu" ar zaļo saimniekošanu, tīras un zaļas vides saglabāšanu bērnu bērniem. Iveta lepojas ar savā saimniecībā saražotās produkcijas plašo klāstu un daudzveidīgo piedāvājumu patērētājiem.

Pavasaris sākas ar dēstu audzēšanu. Tiek izaudzēti un pārdoti trīs tūkstoši 400 šķirņu tomātu dēsti. Paši saimnieki ir iecienījuši 'Seržants Peppers' un zaļos 'Smaragda' tomātus. No sēklām izaug 60 šķirņu paprikas un čili pipari.

Ivetai ir mētru un garšvielu kolekcija. Vairāk pieprasītas ir ābolu, greipfrūtu, zemeņu, ananasu, šokolādes, citronkaķu, mohito, *Thai, Yakima*, ingvera, karameļu un citas mētras. Dārzā aug 30 šķirņu baziliki.

Tējas – visdabiskākās zāles

Tējas tiek vāktas apkārtējos laukos un audzētas dārzā. Iveta uzsver, ka tēja attīra organismu, tās ir visdabiskākās zāles. Pārdomāta izvēle un pareiza sagatavošana tējai ļaus ne tikai palutināt garšas kārpiņas, bet arī uzlabot veselību. No 150 zāļu tēju šķirnēm pircēji ir iecienījuši raudenes, citronmelisas, citronverbenas, malvas, kaķpēdiņu, apelsīnu timiāna un citronu timiāna tējas. Paši saimnieki savas imunitātes nostiprināšanai vairāk izmanto timiāna un malvas tēju, pret klepu – anīsa agastahes auga tēju. Iveta no viena mētras dēsta, to galotņojot, iegūst 300–400 stādiņus.

Piedāvājumā ir 50 veidu sukādes. Par pamatu izmanto pašu izaudzētos ķirbjus un kabačus, kurus mērcē ogu sīrupos. Tā veidojas sukādes ar zemeņu, cidoniju, ingvera un citu ogu garšām.

Saimnieki visu veic divatā pašu spēkiem. Tāpēc mētras un visi augi uz lauka tiek sēti un izstādīti jūlija sākumā, kad beidzas dēstu tirdzniecība. Tiek izmēģināti dažādi svešzemju augi: melnie zirņi, turku zirņi, anīsa agastahe un citi. Vasaras nogalē ir mazāk kaitēkļu un nezāļu. Siltumnīcās katru gadu pirms ražošanas beigām starp tomātiem iesēj baltās sinepes, kuras izmanto kā zaļmēslojumu.

Enerģiju smeļas dabā

Iveta un Guntis enerģiju smeļas dabā, ravējot savas dobes un mežā sēņojot. Guntis ar savu metodiku apkārtējos mežos izsēj baraviku micēliju. Šogad ir laba baraviku raža, kura atkal top dažādos kaltējumos.

Iveta tirgojas pati personīgi, viņa ļoti izteiksmīgi pastāsta par savu preci un atzīst, ka pircējus var piesaistīt tikai ar kvalitāti un atšķirīgu preci kā citiem tirgotājiem. Viņu var sastapt Zaļajos un vakara tirdziņos Alūksnē un Gulbenē. Saimniecības "Lejiņas" ražoto produkciju var sameklēt arī "Novada Garšas" mājaslapā.

Iveta atzīst, ka sākuši darboties mazajā pārstrādē ar domu – ražot garšīgus, veselīgus našķus no lauku dārzeņiem, sēnēm un augļiem, veselīgas tējas, lai nav jāķeras pie tabletēm un uztura bagātinātājiem. Taču pati svarīgākā lieta – ražot tā, lai ir tas "vaau" faktors ik produktam, lai naktīs var gulēt ar tīru sirdsapziņu un ik jaunu rītu sākt ar radošām idejām garšu pasaulē. LL

Vaira VĒRSE,
Alūksne

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

SVARĪGĀKIE DATUMI, KURUS LAUKU UZŅĒMĒJS NEDRĪKST AIZMIRST 2020. GADA DECEMBRĪ

Termiņš, kura laikā var iesniegt pieteikumu, iesniegumu vai atskaiti.

Iesniegumu un atskaišu apkopošanas datums vai iesniegšanas beigu datums.

		Termiņš	Novembris										Decembris								Janvāris									
			1	5	10	15	16	20	25	26	27	30	1	5	10	15	20	21	25	31	1	5	10	15	18	20	21	23	25	31
Platību maksājumi		Var aizpildīt Vienotā platību maksājuma provizorisko iesniegumu																												
		Riska pārvaldība																												
Grāmatvedība un nodokļi	Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)	PVN mēneša (ceturkšņa) deklarācija un maksāšanas termiņš																												
		Nodokļa samaksas termiņš																												
		Gada deklarācija (ja saskaņā ar PVN likuma prasībām gada deklarācija ir jāiesniedz)																												
		Termiņš, līdz kuram jāinformē VID, ja 2021. gadā NEvēlas izmantot 137. panta īpašo kārtību (kases principu)																												
		Termiņš, līdz kuram jāinformē VID, ja 2021. gadā vairs nevēlas izmantot 137. panta īpašo kārtību (kases principu)																												
		Termiņš, līdz kuram jāinformē VID, ja taksācijas periods 2021. gadā mainās no mēneša uz ceturksni																												
	Mikrouzņēmumu nodoklis	Mikrouzņēmumu nodokļa deklarācija																												
		Nodokļa samaksas termiņš																												
		Termiņš, līdz kuram jāinformē VID, ja 2021. gadā vēlas maksāt mikrouzņēmumu nodokli																												
		Termiņš, līdz kuram mikrouzņēmumu nodokļa maksātājs informē VID, ja 2021. gadā vairs NEvēlas maksāt mikrouzņēmumu nodokli																												
	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	Atskaites iesniegšanas termiņš un nodokļa maksāšanas termiņš – PAŠNODARBINĀTAJIEM																												
		Nodokļa samaksas termiņš – PAŠNODARBINĀTAJIEM																												
		Darba devēja ikmēneša ziņojums																												
		Nodokļa samaksas termiņš – darba devējiem																												
	Dabas resursu nodoklis	Dabas resursu nodokļa pārskats																												
		Nodokļa samaksas termiņš																												
	Nekustamā īpašuma nodoklis	Nodokļa maksāšanas termiņš																												
	Darījumu kvītis	Atskaite par darījumu kvīšu izlietojumu																												
	Skaidras naudas deklarēšana	Deklarācija par mēneša laikā skaidrā naudā veiktajiem darījumiem																												
		Deklarācija par skaidrā naudā veiktajiem darījumiem ar fiziskajām personām 2020. gadā																												
		Paziņojums par fiziskajām personām izmaksātajām summām 2020. gadā																												
		Nodokļa samaksas termiņš																												
		Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par ceturksni) - ja ienākums no kapitāla pieauguma iepriekšējā ceturksnī pārsniedzis 1000 eiro																												
		Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par gadu) – ja ienākums no kapitāla pieauguma ceturksnī NAV pārsniedzis 1000 eiro																												
	Uzņēmumu ienākuma nodoklis	Uzņēmumu ienākuma nodokļa deklarācija																												
		Nodokļa samaksas termiņš																												
	Gada pārskats	Gada pārskats par 2020. gadu (ja pārskata gads sakrīt ar kalendāro gadu)																												

Lauku Lapa
Nr. 11 (188) 2020. g. novembris
Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra INFORMATĪVAIS IZDEVUMS

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

BIOLOĢISKĀ LAUKSAIMNIECĪBA

JAUNIETIS MODERNIZĒ VECĀKU SAIMNIECĪBU

Zemnieku saimniecība "Zīles" Varakļānu novada Murmastienes pagastā darbojas kopš 1999. gada, ar bioloģisko saimniekošanu – no 2005. gada. Pamatnodarbošanās ir piena lopkopība, pārdod jaunlopus, pienu, kartupeļus, lauka dārzeņus.

Z/s "Zīles" jaunais saimnieks Ivars Gruduls 2019. gada rudenī, pārņemot vecāku saimniecību, ir apņēmies turpināt iesāktos bioloģiskās lauksaimniecības virzienus – piena lopkopību, dārzeņkopību un kartupeļu audzēšanu. "Zīles"strādā kā ģimenes saimniecība, kas ir aktuāli Latvijas laukos, lai saglabātu mazo saimniecību eksistenci un jauniešu palikšanu laukos. Kad, domājot par nākotni, vecāki piedāvāja dēlam pārņemt zemnieku saimniecības vadību, viņam bija tikai jāatbild – "jā" vai "nē".

Foto: Agris Veckalniņš

Zemnieku saimniecības "Zīles" jaunais saimnieks Ivars Gruduls

Atbalsts jaunajiem zemniekiem

Ivars atbildēja apstiprinoši, jo, ja reiz ir tāda iespēja, tad kāpēc gan nestrādāt savā saimniecībā. Ivars Gruduls ir dzimis un audzis lauku saimniecībā, no bērna kājas prot strādāt gan dārzā, gan ar lopiņiem, un nu jau arī labi zināms darbs ar tehniku. Viņš patlaban strādā arī algotu darbu, bet ģimenes saimniecībai ir nepieciešama attīstība. Tā kā valstī tiek veicināta jauno zemnieku palikšana lauku saimniecībās paaudžu nomaiņai, Ivars izmanto iespēju īstenot projektus. Saimniecībā daudz ko nosaka darba organizācija, tehnika, – lai visus darbus varētu paspēt, kvalitatīvi sagatavot augsni, pareizā laikā iesēt, iestādīt un arī sagatavot, sapresēt, novākt lopbarību. Ivars iesniedza projektu "Ieguldījumi pamatlīdzekļu iegādei zemnieku saimniecības "Zīles" modernizēšanai" Lauku attīstības plāna apakšprogrammā "Atbalsts jaunajam lauksaimniekam uzņēmējdarbības uzsākšanai". LAD to apstiprināja, un tika piešķirts ELFLA atbalsts tehnikas iegādei. Tā 2019. gada rudenī iegādāts lietots *John Deere* traktors. Šogad nopirkta ruļļu prese, siena vālotājs un kartupeļu kombains.

Pārņemot vecāku saimniecību, Ivars vērtē, ka daudz kas ir atkarīgs no zemes platībām. Gribētu vēl iegādāties zemi, bet brīvas platības nemaz tā nav pieejamas, un arī tirgus cena tikai aug. Ir, kas piedāvā zemi nomāt. Patlaban z/s "Zīles" īpašumā ir nepilni 14 ha, kas nav daudz, bet iesākumā – pietiekami.

Plāno kāpināt apgrozījumu

Saimnieks, piesaistot investīcijas, īstermiņā plāno kāpināt neto apgrozījumu lopkopībā, paaugstinot pašražotās lopbarības kvalitāti un kāpinot piena izslaukumu no govs. Ilgtermiņa mērķis ir sekmēt neto apgrozījuma pieaugumu gan augkopībā, gan lopkopībā, paaugstinot kvalitātes rādītājus. Vēl paredzēts palielināt slaucamo govju skaitu, atražojot no sava ganāmpulka. Iecerēto mērķu sasniegšana plānota 2023. gadā, un pamata ieņēmumi – no piena lopkopības. Kā papildu nozari domāts turpināt attīstīt bioloģisko dārzeņkopību, gūstot ieņēmumus no kartupeļu un lauka dārzeņu tirdzniecības.

Saimniecībā dārzeņus māk audzēt bioloģiski

"Zīlēs" strādā Ivara māsa Linda Grudule, kura veic ikdienas darbus ar lopiņiem un dārzā. Savās brīvdienās uz saimniecību palīdzēt brauc brālis Andris. Lielu lielie palīgi un padomdevēji ir vecāki. Janīnas un Arvīda Grudulu ģimenē ir četri bērni – Inta un Andris dzīvo un strādā Jelgavā. Mamma Janīna Grudule ir Varakļānu novada lauku attīstības speciāliste un lielisks konsultants jaunajiem uzņēmējiem. Viņa ar gandarījumu atzīst, ka bērni mīl laukus, izgājuši cauri lauku darba smagumam un nav nobijušies. Ivars, jautāts par dzīvi un darbu laukos, atteic, ka viņš pie tāda dzīvesveida ir pieradis un uzskata to par savu izvēli, ir tikai jāturpina ģimenes iesāktais, jo viņš nevar iedomāties dzīvi pilsētas dzīvoklī.

▶ 16. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

Lauku Lapa
Nr. 11 (188) 2020. g. novembris
Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra INFORMATĪVAIS IZDEVUMS

Foto: Agris Veckalniņš

Ivaram Grudulam sirdslieta ir metālapstrāde

◀ 15. lpp.

Mācoties – sadarbība arī ar LLKC

Ivars pastrādājis ārzemēs, bet sapratis, ka var darbu atrast arī Latvijā, nepieciešama tikai griba, vēlēšanās strādāt un papildus arī mācīties, izglītoties.

Ivaram Grudulam patīk strādāt ar metālu. Cēsu 4. arodskolā viņš apguvis metālapstrādes iekārtu mehāniķa specialitāti, un ir liels atspaids, ja saimniecībā daudz ko spēj saremontēt pats. Šogad pabeigtas Jēkabpils Agrobiznesa koledžas Barkavas struktūrvienības četru gadu mācības "Lauku īpašumu apsaimniekotājs", un ziemā iegūta apliecība par profesionālās pilnveides izglītību "Bioloģiskā lauksaimniecība" 180 stundu apmērā LLKC Madonas konsultāciju birojā.

Z/s "Zīles" katram ir savs darba uzdevums. Ivars stāsta par to, kā saimniecībā sadala pienākumus: "Mans uzdevums ir sagādāt, salabot tehniku, rūpēties par iekārtām, bet māsa strādā ar lopiņiem. Gotiņām kūti labiekārtojām, lai būtu pēc iespējas vieglāk, mazāk roku darba. Izslaukto pienu realizējam AS "Lazdonas piensaimnieks". Slaucam bioloģisko pienu, ES atbalsts bioloģiskajām saimniecībām par visu prasību izpildi ir lielāks. Prasības bioloģiskajā lauksaimniecībā ir jāievēro un arī pašiem ēst bioloģiskos dārzeņus, kartupeļus, piena un gaļas produktus ir patīkamāk, un sirdsapziņa mierīgāka par to, ko piedāvā citiem. Tāpēc jau izvēlējāmies bioloģiskās saimniekošanas ceļu, ka vēlamies lietot veselīgu pārtiku. Dārzeņus arī var izaudzēt bioloģiski, mainot augu seku, izmantojot mehāniskās apstrādes metodes – ecēšanu, vagošanu. Tagad daudzi interesējas par saimniecību, no kuras pērk, kā izaudzēti dārzeņi, kartupeļi. Ir gandarījums, ka pēc bioloģiskās produkcijas pieprasījums aug."

Audzētie dārzeņi ir pieprasīti

Tie, kuri nopērk dārzeņus no "Zīlēm" vienreiz, atkal taujā pēc kartupeļiem, ķiplokiem, sīpoliem, burkāniem, bietēm, pupiņām. Tiek audzēti arī gurķi, kabači. No kartupeļiem saimniecībā stāda agros 'Solists' un vidēji agrās šķirnes 'Marabella', 'Vineta', 'Alouette'. Kartupeļu šķirošana ir mammas un māsas pārziņā.

Jaunajam saimniekam ir savas ieceres un mērķi, kā turpināt un paplašināt saimniecību. Lai attīstītos, būs vairāk jāpacenšas, jo viņš vēlas palielināt ieņēmumus no saimniecības. Ir iecere atvieglot smagos lauku darbus, tāpēc tiek gādāta piemērota tehnika. Tiek meklēti un atrasti nepieciešamie racionālie risinājumi lopkopībā.

Slauc arvien vairāk piena

Šogad saimniecībā ir 13 slaucamas govis un 5 grūsnas teles. Ganāmpulka atražošanai un dažu vecāko govju nomaiņai tiek turētas ataudzējamās telītes. "Zīles" šogad jau kopā ar māsas Lindas un nomas zemēm apsaimnieko 32 hektārus, tiek slaukts arī daudz vairāk piena. Liels atspaids ir iegādātā tehnika, kas saīsina kvalitatīvas lopbarības sagatavošanas laiku, nodrošina kvalitāti. Liels prieks visiem ir iegādātais vienrindas kartupeļu kombains, kur iztiek bez lieka roku darba. Šogad par saimniecības līdzekļiem iegādāts arī *Jumz* iekrāvējs, kuram Ivars piekombinējis kūtsmēslu kraujamās dakšas, lai varētu tos izvest bez ārpakalpojuma izmantošanas. Šoruden notiek zemes gatavošana ziemas ķiploku 'Ļubaša' stādīšanai, gan nelielā platībā līdz 0,10 ha, bet savām un pastāvīgo pircēju vajadzībām pietiks.

Ivars papildus saimniecībai strādā arī lielajā Varakļānu novada Murmastienes pagasta zemnieku saimniecībā "Laduži", tagad jau tikai graudu kulšanas sezonā, zālāju atālu un kukurūzas skābsiena sagatavošanā. Bet sirdslieta Ivaram Grudulam tomēr ir metālapstrāde. Līdz ar lielo noslodzi saimniecības darbos un algotā darbā tā paliek vien kā hobijs, jo ļoti patīk. Ir sagādāta virpa, pamazām līdz galam jāiekārto darbnīca. Ivars ir apņēmības pilns darboties, daudz ko paveikt un pilnveidot savām rokām. Lai izdodas!

Anita BRIŠKA,
LLKC Madonas konsultāciju biroja uzņēmējdarbības konsultante
e-pasts: anita.briska@llkc.lv
tālr. 64807688

Lauku Lapa
Izdots SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs" Apgādā
Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pagasts, Ozolnieku novads, LV-3018
Tālrunis: 63050220
Apgāda vadītāja Iveta Tomsone
"Lauku Lapas" redaktore Dace Millere
Reģistrācijas Nr. 000740319
Iespiests SIA "IBC Print Baltic"
"Lauku Lapu" var abonēt Latvijas Pastā, abonēšanas indekss 1163
Citējot un/vai pārpublicējot izdevuma "Lauku Lapa" rakstus, atsauce obligāta. Pārpublicēšanai jāsaņem Apgāda rakstiska atļauja.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv
WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

NACIONĀLAIS ATTĪSTĪBAS PLĀNS 2020
EIROPAS SAVIENĪBA
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS
Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai
Lauku tīkls